

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékire postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétvége és ünnepnapok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésekre visszafizetés vagy megfizetésre nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 5 fillér.

A tenger hullámai. »Egy tenger választ el bennünket» mondotta *Szentiványi Arpád* a Kossuth-párt nevében a Justh-pártnak s erről a mondásról önkéntelenül is Grillparzer *Meinmühenek* címe jut az ember eszébe: A tenger és a szerelem hullámai. Mind a kétféle hullám hol összeköti, hol szétválasztja az embereket. A politikai tenger hullámai most a szétválasztás játéka. Az egykor uralkodó, hatalmas függetlenségi pártot előbb ketté, majd hárommá, sőt négygyé szakították (Kossuth-, Justh-párt, pártonkívüli függetlenségi és 48-as kisgazdák pártja) s minél több lett a párt, annál kevesebb lett a párttag. A sokféle függetlenségi párt egy darabig egymás mellett, párhuzamosan működött, majd Justhék Bokányival cimborálva, eltávolodtak a függetlenségi politikától, tegnapelőtt pedig nyilvánossá lett a függetlenségi pártok közti óriási ür, melyet csak egy tengerrel vél Szentiványi kitölthetni.

Ez a tenger megvan azonban a munkapártban is. Annak is van árnyalata, mely vakon esküszik minden nemzetpusztító csodabogárra, csak divatos legyen. Várady Zsigmond... testvér és például Hencz Károly közt is ott van az a bizonyos tenger, csak a pártkötelék széles fellege eltakarja még egy időre. De be kell következnie annak az időnek, amikor a felhő fölszakad, az embereket elválasztó tenger mindenütt érvényesül s a mai közjogi

numerus-osztályozás helyett a világnézetek egyre közelebbi összecsapásában a világnézetek szerint fog megoszlan a magyar politikai élet.

Ennek a szükséges és természetes elköltésnek csak egy jelensége a függetlenségi pártok közt konstataált tenger. Jön, már itt is van az a tenger más körökben is — vigyázzunk és legyünk ébren, hogy a nagy, döntő percben ott álljon a többség, ahol a nemzet javát becsülettel, komoly elszántsággal, ősi erényekkel, új lelkesedéssel kívánják munkálni. Ettől a döntő perctől függ Magyarország élete vagy pusztulása.

A magyar püspöki kar közös pásztorlevele.

(M—r.) Soha annyi támadás az egyházat nem érte, mint korunkban. Az eszméknek, világnézeteknek mai harcában éles modern fegyverek csattognak. S míg a kereszténység első századaiban kiéheztetett vadállatok örült dühe marcanolta szét az ártatlan keresztényeket — játszótereken, addig ma az egész kereszténységnek fejt kívánja tajtékzó dühvel az ellen — a nyilvános életben.

Józan elme belátja, hogy a harc nem egyenlő fegyverekkel folyik. Ha az ellen-

ség a durva erőszak útjára lép s otromba módon szaggat szét századok óta megszentelt köteleket, esztelenül forgal föl nemzeti tradíciókat — az egyház fölemelt fővel, de mindig szelidséggel kél azok védelmére. Ha az ellenség az igazságtalanság terére lépve Náthánként köpköd s maró szatirával gunyolódik — az egyház az igazság mellett rendületlenül megállva hirdeti a szeretet igéit.

Emberi számítás szerint vagy véres harc kellene már, vagy mélyeséges elkeseredés az üldözések nyomán. S bármennyire hirdetik is, hogy az egyház a támadás terére lépett, nincs konkrét adat ennek bizonyítására. Sokszor emelkedik föl az ember keze s szorul ököbe, hogy csapjon vele, nagyon sokszor tolul az ember arcába a vér az egyházat érő annyi durva támadás láttára — s isteni gondviselés, hogy az egyház még mindig a védelem terén van. Sőt nincs elkeseredve sem. Isteni küldetésének meggyőződéses tudatában ez meg sem történhetik. Ott, ahol nem emberi erő működik, hanem Isten intézkedik, a kislelkűségnek nyomában támadó elkeseredésnek helye nincs. Egyszer keresztüldöfte már az Isten szivét az ember. De nem elkeseredés, hanem élet fakada onnan. Ez a szív ott működik az egyházban.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Hol pusztultak el végleg a váradi királyi-szobrok?

Azt tudtuk, hogy a törökök 1660. augusztus 28-án Szent László lovasszobrát és a székesegyház előtt álló Szent-Ístván, Szent-Imre és Szent-László szobrokat összetörték s ércükből ágyukat, puskákat öntöttek. De váradi író eddig még nem vette észre, hogy az ágyúöntés nem Váradon történt.

Világosan írja pedig ezt *Evlia Cselebi* török utleíró s e tekintetben szemtanu.

»Várad várából Bosnyákországba utazásunk. Váradról Ali pasa agájával s mintegy 3000 katonával és 700 podgyászos szekérrel déli irányba mentünk s Fekete-Bátor várába érkezünk. Onnan Jenő várába, onnan Temesváron át Belgrád várába érkezünk.

A főszertár megparancsolta, hogy a Sárospatak és Székelyhid várak ellen indítandó hadjáratra a váradi várából hozott ércszobrokból ágyukat öntsenek. Egy szobrot ferhádi kalapá-

csokkal százezer baj és vesződés közt összetörték, azután tűzbe tették azt. Csak hogy lehetetlen volt megolvasztani. Azért végtére kibuzták a tűzből és felhagytak a munkával. (Evlia Cselebi magyarországi utazásai. I. k. 43—44.)

Az összelőtt, rommá vált Nagy-Váradon nem volt tehát 1660-ban ágyúöntő-műhely, hanem az összevagdalt szobrokat Nándor Fehérvárra (Belgrádra) vitték s ott olvasztották be.

Pókháló.

Írta: Mányiné Prigl Olga.

Köröskörül, halomra gyűrve hevert a sok nehéz, ragyogó selyem-kelme, festői ránczokba szedve helyenkint, hogy mentől többet mutasson. Finom, fehér ujjak babrálnak közte, briliant gyűrűk visszénye csillan meg a szárszínű árnyalatban, halvány reflex vetődik róluk a fölőjük hajló arcokra.

Szinte jól áll az a lilaszinbe átmenő finom árnyalat a sáppadt, éles arcú leánynak, aki ideges kézmozdulattal teszi megjegyzéseit. A maga finom izlésével válogatja ki a remek szövésű csipkéket, himzett díszítést, mik hivatta lesznek kurta pályafutásukkal elkísérni őt, a díszkrét

budoártól kezdve a csillogó salónok parkettjéig...

Cseppet sem ingerelte a jövő képe, melyet más menyasszony annyiszor megálmodik. Egész természetesnek találta, hogy megkérte kezét az előkelő megjelenésű Tar Gida, aki a szezonban a legszebben táncolta a boszont s különben rohamosan emelkedik a tisztai lajtorján. Megérdemelt partiek egymásra nézve. Valami különös vonzalom nem köti őket együvé, de nem is gyűlölik egymást. A netaláni apró hézagot kitölti az idő, a megszokás, a társadalmi elfoglaltság.

Elegáns zörgéssel robogott el fogatuk s a leány kecses kézmozdulattal integetett a véglegényének, ki ép a gyakorlatról jött haza a katonáival. A sétatér korzóján szoroson egymásba kapaszkodó pár ember összesugott, vagyis inkább a feketerubás leány kérdezett valamit a bátyjától.

— A Bozóky bárók fogata, — mondta a férfi.

— Ismerem Bozóky Melaniet, szép leány. Az utcán láttam néhányszor, tegnap meg Vargánéól hallottam, hogy menyasszony.

Csak átsiklott a férfi ezen az utolsó megjegyzésen és a huga se forszirosta. Csöndesen mentek tovább. A leány ábrándosan szívt a

KAJÁRI ÖDÖN

Elektrotechnikai vállalat. Nagyvárad, Lóvay-palota, Körös oldal

Iroda és csillár raktár 497.

Telep és éjjeli ügyeletes telefon: 1192.

Ajánlja dús csillár raktárát.

Készít villamos világítási és erőátviteli,

valamint csengő és házi telefon berendezéseket.

A legjobb minőségű Dr. JUSTH-féle Wolframlámpák legolcsóbb beszerzési forrása.

Az ellenség megfoghatatlan lelketlenséggel az ifjúságra vetette magát. Ponyvairodalom, érzékiséget csiklandozó könyvek, erkölcstelen festmények és irások, egyházellenes irányt vett napilapok, a tanszabadság hatalmában túltengő, »tanfériak«, mind a lelketlenségnek e szolgálatába szegődtek. Nevelni — de magunknak: ez a jelszavuk. S megrugdosva tekintélyt, sárbatiporva erkölcsi törvényt, megindult a nevelés a szabadkőműves eszmék szolgálatában. Nem kell sokáig gondolkozni azon, hová vezet ez?

Kell, hogy ilyen körülmények között az egyház fölemelje irányadó szavát. S ma az egész magyar haza visszhangozni fog ez irányító szavaktól. A magyar püspöki kar bölcs rendeletéből kifolyólag minden kath. templom szószékén körlevél olvastatik föl, amely aggodalmas intelmek között ajánlja a szülők s nevelők éber figyelmébe a gyermekek jó irányu nevelését. Megmutatja a veszélyt. S míg egyrészt komoly, nevelő elmék bátran követhető irányt nyernek e méltóságteljes szózatban, másrészt fényes bizonyíték ez amellett, hogy az egyház sohasem támad.

S hogy mily szükség volt a magas püspöki karnak e szózatára, az eredmény fogja megmutatni. Mert ennek a szózatnak eredménye lett. Elsőben az, hogy a figyelem komolyan ráterelődik ama rombolásra, mely az ifjúság körében kezd eszeveszetten terjedni. Ez majd észretérit némelyeket, akik szinte jöntudatlanul lettek a romboló hadnak slepphordozói. Kell, hogy ama tiszta levegő megcsapja az arcokat, amely a közös pásztorlevélből kiárad. Kell, hogy az emberek észrevegyék, hogy a nevelésben helyett kell adni Krisztusnak. Hogy nem lehet más

kultúra, csak krisztusi. S ezt a krisztusi kultúrát kell a nevelésben érvényesíteni. Ez nevel egész embert, mert nem handabandázik, hanem egészében a belsőbe markol s jellemeket teremt. Nem züllést, hanem életet ad. Nem rothaszt, hanem elevenít. S ha vannak már a modern kultúrának Lázárjai, odaállítja melléjük Jézust, aki a már rothadásnak indult egyénbe is életet lehel. Nem hatalmi érdek ez. Ama golgothai kiáltás folytatása: »Szomjuhozom!« De csak lelkeket!

A társadalom nagy zürzavarában jól fog tenni a magas püspöki karnak a főséges szózata. Nem májusi eső, hanem világitó oszlop ez, mely a modernség kiáltó pusztaságából az ígéret földjére nemcsak mutat, hanem el is vezet. Mert nem adatott más név az embereknek, kiből üdvözöljenek, hanem csak Jézus neve!

Két vagy három évvel ezelőtt nagy láz-al rendezték az országban a gyermeknapot. És pumpolták a züllött gyermekek nevében. Debrecenben egyik sátor felett ez a frázis volt ökölnyi betűkkel felírva: »A züllött gyermek a társadalom büne.« S a társadalomnak a szemébe e lázító vádat ama társaság vágta, amely ugyanott piros színlepos kabarét rendezett a jótékonyosság nevében, Hát ilyen a modern kultúra!

Krisztust bele! Mert a züllött gyermek a Krisztustalan társadalomnak a büne. Erre mutat a magyar püspöki kar közös pásztorlevele,

Elmaradt nemzetiségi tanácskozás.

A oláh nemzetiségi vezérek csak nem tudnak belenyugodni abba, hogy az új görög katolikus püspökség felállítására részben lehetetlené fogja

tenni a magyarok eloláhsítását Magyarországon. Mára megint valami tanácskozást tüztek ki Kolozsvárra Pop Csicsó István nemzetiségi képviselő elnöke alatt. A tanácskozást azonban Pop Csicsó az utolsó percben lefújta; a Románul tegnapi számában közli, hogy az értekezlet »előre nem látott« akadályok miatt elmarad.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, február 24.

Elnök Návay Lajos.

Elnök jelenti hogy Rosenberg Gyula és Hegedüs Loránt ellen összeférhetlenségi bejelentést tettek. Az ügyet az összeférhetlenségi bizottsághoz utasítja a Ház.

A miniszterelnök beszéde.

Héderváry Károly gróf miniszterelnök elsőben Bathányi Tivadar gróffal polemizál s megemlíti, hogy a véderő ellen pénzügyi szempontból tett kifogásaira már tegnap megkapta a felvilágosítást Lukács Lászlótól, s más természetű kérdésekre óhajt felvilágosítást adni. A cimer és jelvénykérdésben már a multkor tett komoly kijelentést s ma sincs abban a helyzetben, hogy lényegesebb kijelentést tessen. A Kossuth-párt által hangoztatott provizoriumról szó sem lehet, mert a kormány véglegesen akarja rendezni a véderőreform kérdéseit.

A statisztikai adatok feldolgozása legalább három hónapot vesz igénybe s annak az alapján teszi meg az intézkedést a választójog megalkotására nézve, de akkor azután nyugodt lélekkel állhatunk a nemzet itélő széke elé, mert a nemzet történelmi jogai biztosítására miandent megtettünk. (Taps a jobboldalon.) A német vezényleti nyelv törvénybe íratása ellen tett aggodalmakat egy benyújtandó határozati javaslatlalt óhajtja eloszlatni, ugyszintén a tartalékosok és póttartalékosok behívása elleni aggodalmakat is, amelyet a ház valószínűleg egyhangulag fogadhatna el. A bünvádi per-

keblére tűzött ibolyacsokor illatát s becsukta a pilláit. Halvány pirosság ült az arcára, szájszélei remegtek. Majd minden átmenet nélkül megszólalt hirtelen.

— Mondta neked Gida hogy jövőre három csillagja lesz?

Egy kicsit összeszorította ajkát a férfi:

— Hát persze, — igen . . .

— Te Laci, ha rágondo'ok, azt hiszem megbolondulok az örömtől. Enyém lesz a világ, az egész világ! Mondd, elbirom-e azt a nagy boldogságot?

Csittani kezdte a bátyja:

— Egy férfi sem érdemli meg, hogy anynyira szeressék, bizony nem. Te is tulságba viszed Tilda.

Szinte hangosan pattant fel a leány:

— Hogy nem érdemli meg? — te mondd ezt Laci, aki tudsz mindent s olyan okos, jó lélek vagy? Ne izgass kérlek, tudod, hogy mindjárt fáj a szemem s aztán olyan érzékeny vagyok, ha róla van szó.

Szomoruan nézett Baghy László a hugarára s engesztelve simogatta a kis keztyüs kezét:

— No, no, hisz tudod, hogy tréfáltam.

Szeretem én is Gidát s örülök a ti boldogságotoknak. Hanem . . .

— Mi az megint? — türelmetlenkedett a leány.

— Hát tudod Tilda, hogy annak a szegény embernek nincs szerencséje. Ki tudja,

meg lesz-e jövő esztendőre a három csillagja, pedig anélkül el nem vehet. Ép annyi kauciója van csak. S aztán tudod, mily nehezen boldogul. Az ezredes félti tőle a fiatal feleségét s akit egyszer az ezred-s üldöz, annak bajos előre jutni. Eldugja szegényt a határőrségi morva falukba.

— Várok én türelmesen, — mondta szelid megadással a leány, míg Baghy László a homlokát törülgette, melyet kivert az izzadság.

Az utca másik oldalán Tar Gida sietett tovább. Nem nézett átal s Tilda sem vette észre.

Lopva borult az alkonyat a sétatér kopasz fáira, egy pár lármás kis veréb csipogott a gallyakon le s föl repülve. Itt-ott felgyult a villany s a friss márciusi levegő a maga éltető erejével széles sávokban hümpölygött végig a magas házak között.

Tar Gida katonás léptekkel haladt végig az utcáson s előkelően csengetett a menyasszonya lakásán. Gyors tempóba játszott operett részlet hangjai verődtek keresztül a magas tükörelakosok.

Baghy László betakarta Tildát a tulajdon felöltőjébe, úgy sietett vele haza. Mintha lázas lett volna a leány. Arca tűzelt s olyan hangosan beszélt, hogy alig győzte csitítani.

Úgy fektette le aztán — s a leány levelet diktált Tar Gidának, kit ott hitt a morvaországi kis faluban.

Valahonnan messze, a csilláros ablakból az operett utolsó akkordjai hallatszottak. Nyitott szájjal figyelt a leány, visszafojtotta a lélegzetét is.

— Az ő nótája, — sutogta, — az övé . . .

. . . Magasan lobogott a gyertyafény ott a tükörelakos nagy szalónban: A mellékszobában ropogós nehéz selymek, áttört drága csipkék, himzett diszítések heverték szerteszét. Mesét mond az aranyszállal szőtt himzett virágfűzér a társainak, pirosarcu, ragyogó szemű leányról:

— Itt hordom az arca színét a kelyhemem, jó leány volt, adott belőle, mert hogy meghallgattuk a szive sóhajtásait. El-elbeszélgetett velünk, ránk hajolva, naphosszant, míg kezében sebesen járt a fényes himző-ü. Micsoda szép reménység mosolygott a szeméből, melyből mi lettünk szépek s még szebbek egyre.

Büszkén integettek rá a többi himzett virágok is mind.

— Nekünk is adott az arca pirosságából, a szép szeme fényéből, — nekünk is!

— Azóta valósággá válhatott a lelke reménysége, ragyogó álma. Úgy lehet boldog asszony, felesége annak a szép katonának, ki oly sokszor benézegetett rá az ablakon, ki utóbb beköltözött a gondolatába, szive rejtekebe . . .

Apró pók ereszkedett le a szoba menyeteréről s míg sietve gobozta hálóját, megszólalt a kopott, színtelen hangján:

Reggelizés előtt félpohár

Schmidthauer-féle

Használata valódi áldás gyomorba-josoknak, székszorulásban szenvedőknek.

Igmándi

keserűvíz

Az elrontott gyomort 2-3 óra alatt teljesen rendbehozza. Kis üveg 40 fill. Nagy üveg 60 fill.

Kapható Nagyvárad és vidékén minden gyógyszerárban és jobb fűszerüzletben.

rendtartás kérdésében tett proposíciókat azért nem fogadta el, mert nem tartotta azokat alkalmasnak az aggodalmak végleges eloszlására.

Egy formulát ajánl, amely eloszthatja a függetlenségek aggodalmait. (Zajos taps és gunyos nevetés a Justh-párton. Kovácsy Kálmán Kossuth-párti és Ráth Endre között éles szóváltás támad. Zaj.) Használjuk fel az időt, teremtsünk és alkossunk. (Zajos taps a jobboldalon.) A nemzet mindazokat, akik a béke érdekében tesznek lépéseket megfogja jutalmazni. (Zajos taps és nevetés a Justh-párton. Eljenzés a jobboldalon.)

Apponyi válasza.

Gróf Apponyi Albert csak röviden óhajt a miniszterelnök beszédével foglalkozni. Nincs abban a helyzetben, hogy végleges választ adhatna a miniszterelnök fejtegetéseire. A nemzetől jutalmat sem nem kér, sem nem vár azért, mert a béke létrehozásán fáradozott. (Taps.) A lényeg a fő s ez az, hogy szóló legjobb meggyőződése szerint jár el. (Taps a jobboldalon és a Kossuth-párton.) Az a két pont, aminek a rendezését szorgalmazta és pedig az 1888. évi 18. törvényzikk és a katonai rendtartás tárgyában konstatálhatja, hogy a miniszterelnök mai és legutóbbi beszéde között lényegesebb különbség van és pedig a Kossuth-párt követelése javára, de azért még mindig van némi *diferencia* a Kossuth-párt és a kormány politikája között. Sajnálja, hogy a választójog dolgában sem tett a miniszterelnök oly konkrét nyilatkozatot, amely hozzájárult volna a lelkek megnyugtatásához. Ismételt hangoztatja, hogy *végleges választ csak később adhat*. (Eljenzés a Kossuth-párton.)

Héderváry Károly gróf miniszterelnök: Apponyi léleértette a jutalmazásról tett megjegyzését. O úgy értette ezt, hogy a nemzet hálával fog gondolni azokra, akik a békés fejlődés útját egyengették. A választójogra tett megjegyzésére pedig azt mondja, hogy ha a határozatban utasítja a kormányt, hogy még az ősz folyamán a parlament elé terjeszti a választójog tervezetét. (Eljenzés és taps a jobboldalon.)

Öt perc szünet.

— A világon nincs más igazság, csak a miénk. Elhibetnek nekem piros virágok, ragyogó selyemszálak. Ez az én kis szürke hálóm ural mindeneket; én szövöm, szövögetem a mulandóságot. Le fog szállani mindenestre az örök szürkeség. Elmúl a szép ábrándos leány, akitől ti himzett virágfüzerek a nehéz munkájával loptátok el az arca pirosságát, szeme ragyogását. Elmúltok ti, akik hű személyekhez vagytok kötve, elmúl ki rajtatok uralkodni fog, — minden, minden.

Én takarlak be közösen benneteket . . .

A csilláros szobában is mintha meghallották volna a bölcselkedést. Hirtelen elcsöndesedtek. Halkan sercegett a gyertyalény s a jegyepár elgondolkozott. Tar Gida önkénytelen játszott a zongorán Beethoven gyászindulóját. Mosolyogtak utána, hogy jutott az eszükbe, mikor örülnök kellene, örülnök nagyon . . .

Hideg szél rázta meg az ablaktáblákat s besikított a tulsó utcán Tildáékhoz. Tilda csak egyre diktálta a levelet. Köhögött közbe s arca égett a láztól.

— Bizony rámeleg szegény, — mondotta harmadnapra a doktor, hogy a láz nem akart megszűnni.

Baghy László szóltan hajtotta le fejét, a míg magában gondolta:

— Talán jobb is lesz neki úgy . . .

A Justh-párt elutasító válasza.

Szünet után

Györffy Gyula szólal fel, s kijelenti, hogy a Justh-pártot *teljesen hidegen hagyja*, leszereli-e a Kossuth-párt vagy sem. A nemzet a maga igazi képviselőt mindég a külső ellenzékben látta, s viszont a többséget a királyi akarat képviselőjének tekintette. (Igaz úgy van a baloldalon.) Tisztában vagyunk azzal, hogy *az újabb meginduló küszömben* a nemzet velünk lesz. És ez ad nekünk erőt arra, hogy változatlan energiával folytassuk a véderő ellen a harcot. (Taps a baloldalon.)

Ezután az elnök megállapítja a legközelebbi ülés napirenjét, amelyre a védőreform tárgyalása tüzetett ki.

Ezután következtek az interpellációk.

A napirendelőtti felszólalások után **Poszgay** Miklós interpellált Arvay János Bécsben elhalt katonai ügyében. Választ nem kapott.

Az ülés fél 2 órakor véget ért.

Nadányi és a leszerelés. A mai ülés elején Kossuthék csaknem teljes számban jelen voltak és **Tóth** János elnöklése alatt a társalgóban formális megbeszélést tartottak. A megbeszélésen Apponyi ismertette a miniszterelnök válaszát és abban állapodott meg elvtársaival, hogy amíg a párt hivatalos értekezleten állást nem foglalt a béke ügyében, érdemben nem válaszol a miniszterelnöknek.

A megbeszélés végén érdekes és jellemző összekocanása volt **Nadányi** Gyula báródi képviselőnek **Tóth** Jánossal. Nadányi tudvalevőleg az obstrukció mellett van és ismételt kijelentette, hogy ő a harc mellett foglal állást. **Tóth** János figyelmeztette, hogy ez esetben a párttal szemben le kell vonnia a konzekvenciákat, tartania kell magát az alapszabályokhoz.

— Az én lelkiismeretem nem engedi, hogy leszereljek — mondotta Nadányi.

— Van a lelkiismeretnél magasabb fórum

A szeid hazugsága, a morvaországi katona jutott eszébe, a ki pedig itthon van. Szép arany gallér feszül meg erős, férfias nyakán, ragyogó jövő vár rá, nem egy beteges, gyöngeszemű leány szerelme.

De csak tovább hazudott a szegény kis hugának:

— Ma biztosan kapunk tőle levelet, ha ma nem, hát holnap. Igen holnap . . .

. . . A ropogó selyemszövetek, arannyal áttört csipkék, himzett virág-füzerek közé egy napon csak megint lelátogatott a pók:

— Mi uraljuk a világot. Most épen szemfödött szövünk a leánynak, a kitél ti az arca pirosságát, szeme ragyogását, a fiatal életét loptátok el, — nem egyedül ti, hanem az a más, a ki úgy hitte, ő maga minden s az ő aranyos ruháját nem lepi be a penész, a szürkeség. Nem-e? — Csak erősebbek vagyunk mi.

Giz-gaszt összekötő szürke hálómól ijedt meg lova kint a gyakorlaton s ugrott félre úgy, hogy lebukott gazdájával a mély szakadékba. Egy órája ennek. Mire a szép, meghervadt arcú leányotok szemfedőjével készen leszek, kezdehetem az aranyos ruhájú, csalfa katonáét, — úgy . . .

. . . S odakint a nagy temetőben a két legujabb keresztet kötötte össze egymással csupa véletlenből az a szürke, libegő fonál . . .

is, az alapszabály — igyekezett a harcos **Nadányi** leszerelni **Tóth** János.

Nadányi indulatosan válaszolt:

— Sohasem láttam alapszabályokat, hírét sem hallottam én csak annyit tudok, amennyit becsületesen megígértem, azt, hogy ezt a harcot tovább folytatom.

Előadás a siketnémákról.

Az Országos Gyermektanulmányi Társaság nagyváradi fiók köre dr. **Edelmann** Menyhért elnöke alatt tegnap a városi székház nagytermében nyilvános gyűlést tartott. A gyűlésen megjelent **Hlatky** Endre főispán, Fráter Barna alispán továbbá számos pap, orvos, pedagógus és sok érdeklődő, köztük nagy számban nők.

Dr. **Edelmann** Menyhért megnyitó beszédében a Nagyváradon is óhajtottó gyógypedagógiai intézetet, siketnémák intézet felállítását hangoztatta.

Emmer István debreceni siketnémaintézet tanár, mint vendég a siketnémák tanításának elméletét és a gyakorlatban eddig elért eredményét mutatta be a magával hozott öt siketnéma gyermekkel.

A tanulságos és rendkívül szép előadást a közönség a legnagyobb érdeklődéssel fogadta és az érdekes előadót meleg óvációban részesítette.

Dr. **Edelmann** Menyhért a szép előadásért **Emmer** István tanárnak a Nagyvárad Gyermektanulmányi Társaság nevében hálás köszönetet mondott.

A Nagyvárad Gyermektanulmányi Társaságnak a mai nyilvános gyűléssel az volt a bevallott célja, hogy Nagyvárad város társadalmának a figyelmét felhívja a Nagyváradon és Biharmegyében létező 647 siketnémára. Ezek közül 169 tanköteles, de csak 16 részesei rendszeres tanításban, elszomorító, hogy a többi oktatás- és nevelés nélkül nő fel. A Társaság mai ülésén mindenki meggyőződött arról, hogy egy siketnéma intézet felállítása Nagyváradon elkerülhetetlen, amit pedig a város, a vármegye közönsége, továbbá a kormány és a társadalom nemes szívű tagjainak segítségével létre is hozható.

Kívánatos volna, hogy Nagyváradnak és Biharmegyének minden nemesért lelkesedő közönsége minél jobban pártfogolja a mozgalmat s áldozatkészségével azt sikerre vezesse.

Az új magyar görög katolikus egyházmegye.

Eperjesről jelentik: Az új magyar görög katolikus egyházmegye tárgyában összehívott gyűlésen megállapították, hogy az új püspökség öt egyházmegye területéből alakul. A határozat szerint az eperjesiből 8, a munkácsiból 70, a nagyváradiából 52, a szászfalvaiból 7 és a balázsfalvaiból 39 plébánia fog az új püspökség fennhatósága alá tartozni. Összesen 177 plébániából fog állani az új egyházmegye. A hívek száma 137.513. A Budapesten élő görög katolikusok szintén az új püspökséghez fognak tartozni.

A legszebb

estélyi és bálipőcök

MOSKOVITS Bemertéri fióküzletében.

Szabott gyári egységáruk.

Telefon 687

Telefon 687.

A történelmi materializmus némely zátonyai.

Akik a német szociálista irodalom termékeit figyelemmel kísérik, néhány évvel ezelőtt olyan szellemi bajvívásnak lehettek tanúi, mely egy-egy mohérei jelenet kacagató komikumával hatott. A vorwärts 1903. évi október 4. iki számában a bíráló hibáztatja Cuthreint »Der Sozialismus« című könyvének azon helyeiért, ahol szerző a bölceleti materializmust, mint a történelmi materializmus nélkülözhetetlen alapját tünteti fel. »Az a kérdés«, írja többek között a bíráló, »filozófiai materialistának kell lenni az embernek ahhoz, hogy a történelmi materializmus hive lehessen, s e kérdésre a szociálisták egyértelmű nemmel felelnek«. Embarras de richesse-ben vagyok, a bőség zavarát érzem, midőn e helyzet kiapadhatatlan komikumának legalább főbb mozzanatait kiemelni akarom. Azt a következtetést, élemedett, sokat tapasztalt hölgyhöz illő álszemérmert hoztam e föl, mellyel a bíráló a bölceleti materializmus látszatát elhárítani igyekszik a szociálistáktól, a történelmi materializmussal ellenben valóság-gal dicsekszik? Vagy azt a struccmadárra emlékeztető gesztust kell napfényre állítanom, amellyel szerző úgy tesz, mintha nem látná, hogy duzzad a német szociálista irodalom a legvaskosabb materializmustól, s azt hiszi, hogy ugyanakkor mi is megvakultunk? Valóban, ha szabad a gyümölcsről a fára következtetni, amelyen termett, akkor lehetetlen a történelmi materializmus termő helyét másutt, mint a bölceleteiben keressünk. *A történelmi materializmus tanítása szerint semmiféle állandó érvényű, politikai, jogi, bölceleti, erkölcsi és vallási eszméink tételeink nincsenek, hanem valamely kor összes e nembeli eszméi, mondjuk szellemi műveltsége vagy hogy divatos kifejezést használjak, ideológiája nem egyéb mint gyümölcse, terméke, sarja azon korszak termelési viszonyainak* Marx Károly a történelmi materializmus megalkotójának sirjánál barátja Engels, így beszél: »Valamint Darwin a szerves természet fejlődésének törvényét, úgy fedezte föl Marx az emberi történelmet. A közvetlen anyagi életesszók termelése s ezzel együtt valamely népek vagy korszaknak gazdasági fejlődési foka kepezi az alapot, amelyből az állami intézmények, a jogi nézetek a művészet, a vallási fogalmak kifejlődnek s amelyekből azokat megmagyaráznunk kell, s nem mint eddig vélték, megfordítva.« Ugyancsak Engels idéi és magáévá t-szi Feuerbach mondását: »Nem az anyag a szellem alkotása, hanem maga a szellem nem egyéb, mint az anyag legfőbb terméke«. Mindjárt hozzá is teszi: Das ist natürlich reiner Materialismus.* Valóban, aki a történelmi materializmus receptje szerint mindent, amit szellemi kulturánk bemutat, az anyagi termelési viszonyokból származtatja, az nem lehet más, mint materialista, akár vállalja ezt a nevet, akár nem. Elmésen mondja egy nagy idealista, dicsőséges Ainyunk:

„miattam

Viselje bárki azt, amit szeret,
Az igaz név előbb utóbb kipattan,
S minél több névvel és címmel takarják,
Annál hamarabb kiüti a szarvát . . .«

(Bolond Istók.)

Az én föladatom, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, természetesen nem lehet se a bölceleti materializmus cáfolata sem a történelmi rendszeres taglalás, hiszen erre valóban képtelenül csekély egy felolvasás kerete; én mind össze aforisztikus módon rá akarok világítani azokra a zátonyokra, melyeken ennek a ma nálunk annyi garral hirdett elméletnek hajója megfeneklik. Először is tehát lehetséges-e és hogyan valamely adott kor egész szellemi műveltségét az anyagból származtatni és levezetni? Erre a kérdésre a történelmi materializmus szó-

* Engels. Die Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft. 1891. 18 l.

vívőinél sehol sem találunk világos érthető feleletet. Némelyek azt mondják, hogy az egész ideológia nem egyéb, mint a gazdasági viszonyok, a termelési viszonyok tükörképe az emberek fejében. Csakhogy a tükör, akár vizakár üveg, akár érc-tükör, egyébre nem képes, minthogy világosabban, vagy homályosabban, pontosan, vagy elmosódva visszaadja a képmását annak a tárgynak, ami eléje kerül. Sem átalakítani, sem magasabb szférába emelni a visszatükrözött tárgyat nem tudja. Ehhez képest a termelési viszonyok tükörképe az emberi agyban nem lehet egyéb, mint anyagi dolgok valamelyes mása, fényképe. Ez pedig se nem morál, se nem politika, se nem bölcelet, annál kevésbé általános fogalmak és alapelvek lét és nem létről, igazság és tévedésről, jó és rosszról, erényről és bűnről. Az anyagi termelési viszonyokban mindebből egy szemernyi sincs, tehát képmásukban sem lehet. A történelmi materializmus magyarázóit azt is emlegetik, hogy az emberek bölceleti, erkölcsi, vallási eszméiket és nézeteiket mindig valamely korszak termelési és kicserelési viszonyaiból »merítik«, vagy »vesztik le«. Csakhogy éppen az a kérdés, hogy lehet ezekből az anyagi viszonyokból bölceletet, erkölcsöt, vallást vezetni le, holott ilyesmit azok nem tartalmaznak. Valóban az anyagi termelés és a szellemi kultúra alkotásai között olyan ür tátong, melyet semmiféle okoskodás át nem hidalhat. A gazdasági termelési viszonyok és bölceleti, vallási, erkölcsi eszmék között olyan nagy a különbség, hogy ezeket egymásból származtatni lehetetlen. Valamint tövisről szőlőt, bojtortánról fűgét senki sem szedhet, Dante Divina Commediáját soha sem fojják a firenzei kereskedők számláiból, sem az Ember tragédiáját a hatvanas évek inségéből vagy buzaáráiból, sem a hegyi beszéd fölséges erkölcsi tételeit a Tiberius-korbéli Palaestina egyszerű gazdasági viszonyaiból levezetni, vagy megmagyarázni. Sőt: gazdasági tevékenység anyagi termelés nem hogy forrása lenne a szellemi életnek és törekvésnek, hanem inkább szükségképen föltételezi a szellemi fogalmakat és alapelveket. Hiszen a termelés öntudatos és tervszerű tevékenysége az embernek anyagi használati javak előállítására céljából. Ez azonban csak akkor lehetséges, ha az ember a különböző célokat megismerheti, a hozzávaló eszközöket kikeresheti és ha kell föltalálhatja. Már a legelső, a legkezdetleges termelés, mondjuk a vadászat, halászat gondolkodó, célkitűző törekvő szellem alkotása. Nem a nyíl, nem a kopja, nem a háló találta fel, hozta létre a gondolkodást és akarást, hanem a szellem gondolta ki, alkotta meg a termelés legkezdetlegesebb technikáját a legbonyolultabbik. Tehát már az anyagi műveltség kezdetén is van az emberre végzettszerűen nehezülő viszonyok, hanem a találukony emberi szellem az, amely uralkodik.

Az emberiség, mint a »primum est vivere dein philosophari« közmondás is mutatja rég tisztában volt azzal, még mielőtt Marx és Engels a történelmi materializmust megalkották, hogy a földi élet fentartása, tehát az anyagi termelés nélkülözhetetlen alapföltétele, conditio sine qua non-ja minden szellemi fejlődésnek. Csakhogy Marxék ennél sokkal tovább mennek; azt hirdetik, hogy a történelmi fejlődésbe mindenkor a termelési viszonyok képezik az irányító tényezőket, ezektől függ az állami, politikai, vallási, erkölcsi, művészeti eszmék iránya, minősége. Hogy mennyi igazság rejlik ebben az annak idején az ujdonosság és eredetiség varázsával ható állításba, azt természetesen a történelem van hivatva eldönteni. Már pedig ez azt mutatja, hogy sokkal gyakrabban voltak okai vallási, erkölcsi eszmék jogi bölceleti eszméi, gazdasági és társadalmi átalakulásoknak, mint megfordítva. Ismeretes dolog, mennyire uralkodott a vallás a zsidó nép egész gazdasági és társadalmi életén. Bizony, a kereszténység sem volt az Augustus-korbéli római termelési viszonyok gyümölcse, hanem éles ellentétben állott az akkor uralkodó eszmékkel és átalakította lassan az egész társadalmat. Gondoljunk csak a kötelességről és a munka értékéről szóló tanra, a rabszolgásgal lassu megszüntetésé-

sére, a női nemnek alacsony sorsából való föl-emelésére, a család ujjaszervezésére, a keresztény szeretet és irgalmasság számtalan intézményére. Ezek mind olyan társadalmi és gazdasági alkotások voltak, amelyeket legalább oroszán részben a keresztény vallási eszmés érzület hozott létre. De nem lehet szemet huyni azon hatalmas átalakító hatás előtt sem, melyet Európa gazdasági életére a keresztény hadjáratok gyakoroltak, melyeknek fő indító oka kétségkívül az volt, amit Vörösmarty oly szépen fejez ki halhatatlan Vén cigányában:

Háboru van most a nagy világban
Isten sirja reszket a szent honban . . .

A gyönyörű francia székesegyházak egyik nyugati tornyát rendszeren »tour de beurre«-nek »vajtorony«-nek hívják. A szentszék ugyanis fölmentette a hiveket a vaj bőjti használatának tilalma alól, ezek viszont adakoztak gyönyörű templomuk tornyának építésére. Középkori oklevelekben minduntalan halastavakról olvasunk; a vallási bőjt szükségessé tette gazdasági téren a haltenyésztés nagyobbok művelését.

Esztünk ágában sincs azt állítani, hogy a vallásos eszmék áramlatai mindig tulnyomóan vagy egyenlő erővel szerepelnek a történelmi fejlődés folyamatában; de hogyha háttérbe sorítja az állami és politikai érdek a vallási eszmét, mint például a harmincéves háboru utolsó tíz esztendejében, vagy ha éppen a vallástalanság üli orgiáit, mint a francia forradalomban: még mindig eszméi áramlatok az uralkodók, eszmék harca ez s nem a termelési viszonyoknak, szükségyszerű változása. Ha meggondoljuk azt a szerepet, melyet a modern forradalmakban a nemzetközi szabadkőművesség játszik, esztünkbe jutnak Goethe, e nagy pogány semmiesetre sem vallásos elfogultágtól sugalmazott szavai: »Das eigentliche, einzige und tiefste Thema der Weltgeschichte, dem alle übrigen untergeordnet sind, bleibt der Konflikt zwischen Glauben und Unglauben.« A világtörténet fő témája a vallás és a hiteleneég küzdelme.

A történelmi materializmus további kedvenc eszméje, mely már az 1847-ben kiadott »Manifest der kommunistischen Partei«-ban szerepel, az osztályharc elmélete. Marx és Engels szerint az emberiség egész eddigi történetét folytonos megújuló osztályharcok töltik ki. Az uralkodó osztály jogállása ellentétbe kerül a tényleg átalakult termelési és fogyasztási viszonyokkal; a leigázott osztály természetesen szükség-szerűséggel fölszabadítja magát, és így megy ez in infinitum. A francia forradalomban a polgárság szabadult fel a nemesség nyúga alól, most pedig a munkásság küzd a hatalmi tul-tengésbe jutott polgársággal. Hogy az osztályharcoknak, ellentéteknek nagy és jelentős szerepe van, gyakran az emberiség történetében, esztünk ágában sincs kétségbe vonni. De hogy az egész eddigi fejlődés tmlajdonképpem merő osztályharcosok váltakozása volt, ezt a valóságos történelem tényei fényesen megcáfolják. A leg-rébbi írott történelem igen is tud az asszirik babiloniaiak, egyiptomiak, a sémí kisebb népek folytonos, szakadatlan nemzeti küzdelméről, de osztályharcoknak ugyan nyomása se látjuk. Az elnyomott osztályok néma megadással tűr-ték sorsukat. Mindemellett mily bámulatos kulturát fejtettek mind e nemzetek! Indiában sok ezer év óta ugyanazon társadalmi kasztok állanak fenn s alig van remény, hogy e kaszt-rendszert kiküszöbölni lehessen. De még ahol osztályharcok szerepelnek a történelem folyamán, mint a nyugati kultúrkörben, a középkorban; a tudományok és művészetek fejlődésére, a kultúra menetére, pedig ez az igazi történelem, alig gyakorolnak valamelyes befolyást. Amerika felfedezése, a modern találmányok a puskapor és könyvnyomtatás, a gőz-és villamos erő alkalmazása, vasutak, távirók, telefon, repülőgépek feltalálása bizony nem vezethető vissza gazdasági ellentétekre vagy osztályharcokra. Pedig ezek a találmányok az igazi forradalmárok, melyek egy új világot alkotnak.

* Westöstl. Divan. W. W. IV. (Stuttgart 1850) 282.

Et renovabis faciem terrae. Ezek mutatják az egyéni ész, zseni, szabad törekvés fontosságát a történelmi fejlődésben, a szellem hatalmát az anyag fölött, melyet hiába akar a történelmi materializmus trónra ültetni.

A magasabb szellemi kultúra alkotásának szabadságát, függetlenségét az anyagi fejlődéstől, a termelési és fogyasztási viszonyok változásaitól semmi sem mutatja trappásabb módon, mint a *katholikus egyház története*. Még a protestáns, az angol Macaulay szempontjából is mind lélekemelő látvány ez! »Az egyház története« írja ez a nagy történetíró, Ranke könyvét Die römischen Päpste ihre kirche und ihr Staat im XVI. und XVII. Jahrhundert ismertette, »az egyház története összeköti az emberi művelődés két nagy korszakát. Nincs más intézmény, mely visszavonná az emberi elmét abba a korba, midőn az áldozat füstje a Pantheonból szálla föl s zsiráfok és tigrisek szökelltek Flavius amphitheatrumában. A legbüszkébb királyi házak csak tegnapiak e főpapok leszármazásával hasonlítva össze. E leszármazást szakadatlan sorozatban nyomozhatjuk vissza attól a pápától, ki Napoleont a tizenkilencedik században koronázta meg, addig a pápáig, ki Pipint a nyolcadikban kente föl; s Pipin koránál följebb terjed e főséges dinasztia, míg nem a rege szürkületébe vész el. A velencei köztársaság közelíti meg régiségre nézve. De a velencei köztársaság modern vala a pápasághoz képest s a velencei köztársaságnak vége és a pápaság áll. A pápaság áll, nem hanyatlásban, nem mint pusztaság, hanem telve új élettel. A katolikus egyház most is a világ legszélső végéig küldi misszionáriusait, kik oly buzgók mint azok valának kik Agostonnal Kentben szálltak partra s most is ugyanazon szellem erejével állnak szemben ellenséges királyokkal, amelyek Atillával álltak szembe. Hiteinek száma nagyobb, mint bármely előbbi korszakban. Szerzeményei az újvilágban bőven pótolták kárát, veszteségeit az óban. Szellemi uralma kiterjed a nagy országon át, melyek a Missouri síkjai és a Horn foka között fekszenek, oly országokra, melyeknek egy század múlva, van valószínűtlen, szintannyi népességük lesz, mint amennyi most Európát lakja. Nem látunk jelenséget mely odamutatna, hogy hosszú uralmának vége közeledik. O látta kezdetét minden kormányban és minden egyházi intézményben mely jelenleg a világon létezik; s nem tudjuk bizonyosan, nincs-e arra hivatal, hogy mindeniknek végét lássa. Nagy volt és tisztelt, mielőtt a száz Britanniába lépett, mielőtt a frank átment a Rhenuson, midőn még görög ékesszólás virágozott Antiochiában, midőn bálványokat imádtak a mekkai templomban. És talán akkor is fog állani ernyedetlen erővel, midőn valami új-seelendi utazó egy nagy pusztaság közepett a londoni hid egyik törtézetén foglal helyet, hogy Szent Pál romjait vázolja.«*

A katolikus egyház tizenkilenc százados pályájának szemléleténél lehetetlen a következő gondolat elől elzárkózunk: ha csak ugyan a termelési és fogyasztási rendszer egy szóval az anyagi kultúra változtatásával változnék mindig az idológiai fölépítmény, a vallási, erkölcsi, jogi bölcséleti eszmék; hányszor kellett volna már a katolikus egyháznak tanait földnia, átalakítania?!

A kath. vallás tanuja volt az ókori rabszolgasággal kapcsolatos, a mai kapitalisztikushoz némileg hasonló termelési rendszernek, átélte a középkort a maga természetbeli gazdálkodásával feudális társadalmi és gazdasági berendezkedésével, ott volt a gazdasági liberalizmus bölcséjénél látta a pénzgazdálkodás tetőpontját, megérte, hogy adja fel a kapitalisztikus rendszer elveit egymásután a szociális gondolat diadalm s előnyomulása előtt: s mindezen gazdasági termelési forradalmak átalakulások közepette sőtlenül őriste meg a maga Credo ját és tiszparancsotát, az igazság változhatatlanságával, az állandóság erejével hirdette, hogy nincs másban üdvösség, mint

* Macaulay. A pápaság. Budapest 1904. 1-5-ig.

Jézus Krisztusban. Stat crux, dum volvitur orbis. *All a kereszt, míg a világ forog.* A katolikus egyház hittérítői, a XX. század elején ugyanazon Credoért ontják vértüket távol keleten, amelyért egykor az első keresztényeket vetették oroszánok elé Flavius amphitheatrumában. Es itt vissza kell térnem Macaulayhoz, aki az egyház rendületlenségét a következőleg vázolja. »Nem meglepő, hogy 1799-ben éles szemű vizsgálók is azt hitték, hogy ütött végre a római egyház utolsó órája. A pápa fogságban halt meg, Franciaország leghíresebb főpapjai idegen földön, protestáns alamizsnából éltek, a legszebb épületek, melyeket az előbbi századok adakozása Isten imádjására emelt, diadaltemplomokká, politikai társulatok lakomatermeivé változtak át: ily jelenségek után méltán lehetett várni a hosszú uralom közelgő végét. De e vég nem jött el. Ismét halálra kárthatva, a hóféhér szarvas rendeltetése nem volt még a halál. Mielőtt a temetési szertartás végbement volna VI. Pius hamvai fölött, egy nagy reactio indult meg, mely több, mint 40 év lefolyta után is növekedőben látszik lenni. Az anarchia napja lejárt. A dolgok új rendje merült fel a zavarból, új dinasztikák, új törvények, új címek; és köztük kiemelkedett a régi vallás. Az araboknak egy regéjük van, mely szerint a nagy piramist vizözön előtti királyok építették s minden emberi mű közül egyedül ez állotta ki a vizözön sulyát. Ilyen volt a pápaság sorsa. El lön temetve a nagy áradat alá, de mély alapzata rendületlen maradt s midőn a vizek szállottak, egyedül állott egy elmúlt világ romjai közt. A hollandi köztársaság, a német császárság, a velencei nagy tanács, a régi helvét szövetség, a Bouerban ház, a régi francia parlament és arisztokracia megszűntek. Európa új teremtményekkel volt tele: francia császárság, olasz királyság, Rajna-szövetség. S az újabb események nem csak a területi határokat és politika intézményeket támadták meg. A tulajdon fölosztása, a társadalom szervezeti és szelleme a katolikus Európa nagy részében tökéletes változáson mentek keresztül. De a változatlan egyház még mindig állott.«

A történelmi materializmusnak, ezt készséggel elismerjük, meg van a maga nem csekély jelentősége a történetírásra és történetbölcslethez nézve. *Marsi és Engels elmélete sokkal nagyobb nyomattal és eredménnyel hívta fel a történészek figyelmét a gazdasági mozzanatok fontosságára a történelmi fejlődésben, az anyagi és szellemi kultúra kapcsolatára mint az eddig történetelt; de az egész történelmi és kultúrfejlődés magyarázatára ez az elmélet épen nem alkalmas. Igaza van Heinrich Peschnek,* hogy *materializmus és történelmi felfogás mint tűz és víz kizárják egymást; materializmus alapon történetbölcslethez fölépíteni lehetetlen.* Anyag csak anyagot, az is csak jelenlétét érintet; csak az anyagtalan szellem képes arra, hogy visszaszárnaljjon letűnt évezredek homályába, rég letűnt események genetikus kapcsolatát keresse. Összekössön multat és jelent. Ha az embernek testén, anyagi részén kívül szellemi lelke van, akkor minden olyan történelmi tényezővel, csak az anyagi renddel számol el az anyagi viszonyokat, vagy mint egyedül uralkodó tényezőt, vagy legalább is mint fő-tényezőt tünteti fel: csak tévedés lehet. Semmiféle történelmi materializmus, vagy a vele mostanság annyi készséggel szövetkező természettudományos felfogás el nem moshatja azt a radikális különbséget, amely a *természeti fejlődés, az alattunk álló tudattalan világ és a történelmi fejlődés, a szellemi és erkölcsi világ között van gyon.* A történelemből soha sem lehet magabiztosabban értelemben vett természetrajz, mert a történelemnek feladata oly életet vázolni, mely magában egy kis világ, melynek alakjai nem ismétlődnek sémák szerint, a melynek önmagáról tiszta tudata van, a melyet a természeti környezet, vasszükségesség bilincsi nem kötnek, emberi életet amely a természetet*

* Liberalismus, Socialismus und christliche Gesellschaftsordnung. Freiburg in Br. Herdersche Verlags-Handlung. 1900. 266 l.

megismeri, átalakítja és emberiesíti. A történelmi materializmus hirdetheti, hogy minden csak anyagi érdekért, testi kenyérért történik: *az ember azért javithatlan ideálista marad s amint eddig soha sem érte be ezzel a kenyérral hanem vágyódott az ige után, amely Isten szájából jő: úgy ezután sem fogja beérni.* Az utolsó tíz esztendő gazdag antropologiai és archeologiai leletei nemcsak azt mutatják, hogy a legrégebb ismert ember, a régebbi kőkorszak, a diluvium embere testi tekintetben egészen olyan volt, mint a XX. századé, hanem azt is, hogy ideálista volt, volt vallása, a jövő életben való hite és művészete. *Ez a chapelle-aux-saints-i, maustierde-peyzac-i és egyéb diluviális emberek temetkezése, a Dordogne-melléki barlangok falfestései kétségtelenné teszik.* A történelmi idők emberének igényei természetesen még nagyobbak és számosabbak. A történelmet tanulmányozó ember keresi a szociális kapcsolatot, a szerves egyesülést mindazokkal, akik valaha éltek, főleg, akiknek életében egyedi szépség és nagyság nyilatkozik meg. »Minden nemes lélek, írja Lasaulx* képes egydi öntudatát világtudattá tágítani, minden érzületet képzelet, gondolatot, melyek valaha az emberi lélekben fölkeltek minden örömet és fájdalmat, az egész emberiségnek egész sorsát újra átérezni, elképzelni, átgondolni, belsőleg átélni. Az egyes ember voltaképpen az egész emberiség, mert az emberiség valósággal nem más, mint a teljesen kifejlődött eredeti ember, mindenki fia Adámnak s mindenki részes ennek őserében; benne rejlik minden emberben a pap, próféta, hős, király, művész dalnok, költő, bölcselő.« A történelem tanulmányozása, amelyek révén az egyedi ember belekapcsolódik az egész emberiség szervezetébe, az egyedi tudat társadalmi tudattá emelkedik s ehhez képest nemes *önzetlenség* szelleme árad kétségkívül elősegíti a magyar költő óhajának teljesülését:

Hogy nemzetünknek mindenik nyomára Ragyogjon emberméltóság sugára!

* Neuer Versuch einer alten, auf die Wahrheit der Thatsachen gegründeten Philosophie der Geschichte.

UJDONSÁGOK.

* **Stációjárás.** A nagyobbjt magasztos szertartásai között egyik legszebb ájtatosság a szentkeresztut, vagy köznnyelven a stációjárás. A nagyváradi székesegyházban minden vasárnap délután lesz szentkeresztuti ájtatosság. Ma vasárnap lesz az első stációjárás és pedig délután a 3 órai vecsernye után. Ugyancsak minden vasárnap délután, a kapucinusok templomában is lesz szentkeresztuti ájtatosság, amely fél 4 órakor kezdődik s utána litánia és szentbeszéd tartatik.

* **Beöthy László Nagyszalontán.** Tegnap számunkban megirtuk, hogy *Beöthy László* kereskedelmi miniszter Nagyszalontára utazik, ahol birtokot fog vásárolni. A miniszter fogadtatására minden előkészület megtettek Nagyszalontán, azonban tegnapi elmaradt az utazás. A kereskedelmi miniszter tegnap telefonon értesítette *Csanády* Jenő főszolgabíró, hogy politikai okok miatt az utazást vasárnapra kellett halasztania. *Beöthy László* e szerint ma fog Nagyszalontára utazni, onnét rövid tartózkodás után *Arpádra* utazik, ahol a megvételre szánt birtokot megtekinti.

* **Betiltott magyar térkép.** Egy berlini könyvkereskedő cég nemrég forgalomba hozott egy iskolai falitérképet, mely Ausztria-Magyarországot ábrázolja. A térképen a magyarországi városok és községek nevei már az új helységnevekről szóló törvény értelmében mind magyarul vannak feltüntetve. A magyar németek e miatt erős agitációt indítottak és

tiltakoztak a közoktatásügyi minisztériumban az ellen, hogy a porosz iskolákban olyan térképeket használnak, melyeken még az erdélyi német községek is magyarul vannak jelezve. A nagyméretű agitáció eredménnyel járt, mert a porosz közoktatásügyi miniszter most eltiltotta a porosz iskolákban való használatát. Nálunk azonban egész rendszerré lett már az iskolai térképeken és tankönyvekben a »Wien«, »Leipzig« stb. Ugyan mi jót értünk el vele?

* **Előadás a Katholikus Legényegyletben.** Ma délután két igen fontos és érdekes témáról lesz előadás a Legényegyletben: dr. Krüger Aladár fog előadást tartani »Katholikus sajtó, katolikus népszövetség« címmel. Az előadás d. u. 5 órakor kezdődik a Legényegylet Teleky-utcai helyiségében s ez alkalomra érdeklődőket is szívesen látnak.

* **A Fogyasztási Szövetkezet közgyűlése.** A nagyváradai tisztviselők Fogyasztási Szövetkezete ma d. e. fél 12 órakor tartja közgyűlését a törvényszéki palota I. emeletén a 43. számú teremben.

* **Nem jön a miniszteri szakértő.** A városi mérnöki hivatal oly irányú előterjesztést tett Nagyvárad városának, hogy a Rákóczi-ut egész aszfaltját cseréljék ki szicíliai, vagy angol aszfaltburkolattal. A városi tanács abban állapodott meg, hogy az egész aszfaltburkolatot szakértőileg felülvizsgálta s e célból egy szakközeg kiküldését kérte a kereskedelmi minisztériótól. Mint értesülünk, a miniszter nem küld le szakértőt, mert a sinek mellett Budapesten is éppen úgy bomlik az aszfalt, mint Nagyváradon. A miniszter azonban bizonyára tévesen lett informálva, mert itt nem csak arról van szó, hogy a sinek mellett rossz az aszfalt, hanem rossz az egész uttest s éppen azért kérte a tanács a szakértőt, mert gyökeresen akarja az állandó bajt orvosolni. Rimler Károly polgármester kötelessége, hogy felvilágosítsa a rosszul informált minisztert, hogy Nagyváradon miről van szó.

* **A vállalkozók költségére.** Kondor Mihály és a többi Petőfi-utcai lakók panaszkodtak, hogy a mióta az utcát csatornázták, az utca járhatatlan. A városi mérnöki hivatal is belátta, hogy sem Petőfi-utcán, sem Kórház-utcán nem lehet járni. Felszólította az általános csatornázási vállalatot, hogy hozza rendbe az utcákat, amelyeket a csatornázással tönkretettek. Mivel a felszólítást nem vette figyelembe a vállalat, a városi mérnöki hivatal rendbe hozatta a két utcát, 303 korona 53 fillérrel.

* **Nincs több államsegély.** A városok részére az állami költségvetésben biztosított segélyből Nagyvárad városa és még több város nem kapta meg azt az összeget, amely az Andrássy-féle javaslatban levő kulcs szerint megillette volna. Így amíg az első két millióból 60,000 koronát kapott Nagyvárad városa, már a 3 ik és 4 ik millióból csupán 15000 koronát küldött a miniszter s a további négy millióból meg éppen semmire nincs kilátásunk. Így járt még Nagyváradon kívül Kolozsvár, Debrecen, Temesvár, Szeged és Szabadka is. Mivel pedig tudomására jutott a városoknak, hogy a kormány nem osztotta ki az egész összeget a költségvetésbe felvett 4 milliónak, hanem mintegy 80-90 ezer koronát visszatartott, az említett hat város deputációba ment a belügyminiszterhez, kérve a segélyösszeg felemelését, esetleg a visszatartott összeg szétosztását. A miniszter helyett az államtitkár fogadta a küldötteket, akik között Nagyvárad város részéről Bordé Ferenc főjegyző volt jelen, — s kijelentette, hogy a városok több

államsegélyt nem kapnak. Amely városok nagy terhet viselnek a rendőrség által, azoknak rendőri személyzeti kiadásait átveszi az állam. A visszatartott összeget nem osztják ki, hanem alapot képesnek arra a célra, ha valamely várost szerencsétlenség ér, mint pl. Szeged, most Kecskemét.

* **Adomány a jegyzői nyugdíjalap javára.** A nagyváradai takarékpénztár tegnap értesítette Biharvármegye alispánját, hogy a jegyzői nyugdíjalap javára 50 koronát adományozott.

* **A Szent László tér aszfaltozása.** Már évek óta várja Nagyvárad közönsége a Szent László-tér aszfaltozását, rendezését. A tér aszfaltozására nézve a törvényhatóság akként határozott, hogy a Rákóczy-uti tapasztalatok után nem kér tovább a magyar aszfalt részvénytársaság hengerezett munkájából s a Szent László-tér aszfaltozására a szicíliai aszfaltból dolgozó Neuchatel cég ajánlatát fogadta el. Ez ellen a magyar aszfalt részvénytársaság felebezett. Már nem sokára egy éve lesz ennek s most arról értesülünk, hogy a közgyűlés határozatát nem hagyja jóvá a miniszter, hanem helyt ad a felebbezésnek.

* **Halálozás.** Részvétel értesülünk városunk egy derék polgárának, Baudhaner Ferencnek elhunytáról. Az elhunyt egyik képzett és lelkiismeretes tagja volt a városi villamos vasut technikai műhelyének, hol mint gépész tett jeles szolgálatot. Erős szervezett, rokonszenves ember volt, kit kollégái és ismerősei őszintén gyászolnak. Temetése a Beöthy Odón-u. 13. sz. alatti saját házból ma d. u. háromnegyed 4 órakor lesz a róm. kath. vallás szertartásai szerint.

* **Kibővítik a nagyszalontai pályaudvart.** Biharvármegyében Nagyszalontának van a legnagyobb személy és teher forgalma. A nagy forgalomnak azonban alig felel meg a pályaudvar. A nagyszalontai pályaudvar kibővítését már évekkel ezelőtt szükségesnek tartották és a kibővítés munkálatait el is határozták. A pályaudvar kibővítése 1911. évben lett volna végrehajtandó, azonban közbe jött a sarkadi cukorgyár felállítására és a szalontai pályaudvar kibővítésre előirányzott összeget a sarkadi pályaudvar kibővítésére kellett fordítani. Most a szalontai pályaudvar kibővítése ismét aktualissá vált és az államvasutak igazgatósága el is határozta, hogy a kibővítési munkálatokat a folyó évben végre fogja hajtani. A munkálatok 540000 koronában vannak megállapítva. Ebből 380000 korona a jövő évi költségvetés terhére van felvéve. A mostani állomásépülethez jobb és baloldalon egy földszintes szárnyat építenek a várótermek részére. A vágányokat négygyel fogják szaporítani, úgy hogy összesen kilenc vágány lesz a pályaudvaron. Új felvételi helyiségek is készülnek. A nagyszabású tervezet kivitele két évet fog igénybe venni. A kibővítés híre Nagyszalontán nagy örömet keltett.

* **Budapestem ha jól akar étkesni,** akkor ne mulassa el fölkeresni a városunkban már előnyösen ismert WALTZ GYÖRGYÖT, néhai Szmeccsányi püspök főszakácsát, *Kéményseprő nagyvendéglőst Aréna-út 106.*, ahol a legízletesebb magyar és francia konyha-különlegességekkel és a legkitűnőbb italokkal külön említésre méltó az európai hírű Brückner Budafoki szőlő nagybirtokos fajborai. Társaságoknak külön éttermek állanak rendelkezésre.

* **Ungváry József szőlőtelepe és gyümölcsfa iskolája** Cegléd, ingyen és bérmentve küldi érdeklődőknek nemes gyümölcsfa csemetve, vadoncok, kerti növények, rózsák, sima és gyökerező szőlővesszők legújabb árjegyzékét.

* **Új telefonállomások a vármegyében.** Biharvármegyében a jövő 1913. évben is folytatni fogják a telefonállomások létesítési munkálatait. Siket Traján igazgató tegnap ebben a dologban átírt az alispánhoz es kérdést intézett az iránt, hogy a vármegye területén hol állítsanak távbeszélő központokat és áramközőket. Egyidejűleg a t is kéri tudatni az igazgatót, hogy az új állomásokhoz mily összeggel járulnak a községek és a vármegye, hogy ennek megfelelően tegyen lépéseket államsegély folyósítása iránt. Az értesítést március 10-ig kéri a postaigazgató beküldeni.

* **Csak MAUTHNER-féle mag akat vásárolnak** helyesen gondolkodó, számító gazdák és kertészek még akkor is, ha mások olcsóbbak volnának, mert tapasztalatból tudják, hogy ez csakis a magvak rovására és a vevők kárára lehetséges.

* **Kevés a hordójelző hivatal.** A biharvármegyei hordójelző hivatal beadványt intézett az alispánhoz, akit arra kér, hogy a vármegye területén minél több hordójelző hivatalt állítsanak fel. Jelenleg ugyanis oly kevés az ilyen hivatalok száma, hogy a hitelesítetlen hordókkal való visszaélés napirenden van.

x **Nincs itt a vadászat!!** Megkezdődött a téli időszak, de az igazi vadász most már fokozott buzgalommal irtja a ragadozó vadakat s ha kellő sikert akar elérni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezzze be szakembertől. Továbbá a legalkalmasabb idő a fegyverek teljes rendbehozására most van, míg a szalonkázás meg nem jön, tehát mindenkinek saját érdeke, hogy fegyverei rendben legyen mire újból szüksége lesz rá. A legelőkelőbb fegyvergyárosok fegyverei állandóan nagy választékban készség mellett található LADÁNYI JÓZSEF püskaművesnél, Nagyvárad, Rákóczi-ut, Moskovics palota. M. kir. kőporáruda. Telefon 269. — Tanoncz felvétetik.

x **Trieszti kávépiac Nagyváradon.** A kávé olcsóbb lett! Aszódi Kossuth-utcai kereskedő tudósítása. A már országosan ismert Aszódi 8 féle zamatu pörkölt kávéja, mely a legjobb és legolcsóbb, frissen és meleg állapotban áll a nagyközönség rendelkezésére. Ara 1 kilo 4 kor. fél kilo 2 kor. negyed kilo 1 kor. Motorüzemű pörkölés és darálás.

Különleges felöltők, kosztümök, blouzek és gyermekruhák a legnagyobb választékban

Spitzer Béla
női és gyermekruha áruházában
Rákóczi-út.

A legfinomabb angol és francia ruha-vállalat!!

Olcsó szabott árak!

Rimanóczy műbutorgyár.

:-: Állandó bútorkiállítás. :-:

I. rendű tölgy és bükkfa parketta saját gyártmány.

Saját készítményű modern cserépkályhák állandóan raktáron. Elvállalja kályhák javítását.

Raktár és iroda: Rákóczy-ut, saját ház.

:-: TELEFON: 796. :-:

Költségvetés díjtalan.

ORSZÁGOS KÖZVETÍTŐ BANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Nagyvárad, Rimanóczy-utca 9. l. em.

Kieszközi
törlesztéses és jelzalog kölcsönöket,
Financirozza HÁZAK VÉTELÉT és ELADÁSÁT és azokra, mint minden más ingatlanra a legmagasabb értékbecslés szerint GYORSAN OLCSO KÖLCSÖNT folyósítat.

ÓVÁS.

Óvakodjunk a selejtes kézi munkáktól, Bóvli árut ne vegyen, mikor

ujat és szépet

nálam az elismert olcsó áron szerezhethető.

TATRAY GUSZTÁV

Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.
Figyeljünk a czégre.

SZINHÁZ.

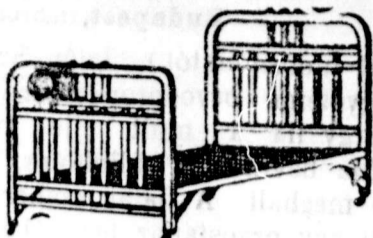
Heti műsor:

Vasárnap délután: A kis kávéház, este: Elvált asszony. (Horti Sári vendégfelléptével.)
Hétfő: Csitri.
Kedd: Csitri.
Szerda: Csitri.
Csütörtök: Leányvásár.
Péntek: Ariatlan Zsuzsi.
Szombat: Sárga lilium.
Vasárnap délután: Karenin Anna, este: Virágszata.

A vasárnapi előadások. Ma délután vidám kacagástól lesz hangos a színház: ezuttal először megy a délutáni közönség előtt az idei szezon legpompásabb francia vígjátéka: a Kis kávéház, amely Nagyváradon példátlanul nagy sikert aratott. Este újból az operett a színház: föllevenítik a nagyszerű Elvált asszonyt, a cimszerepben egy nagyreményű fiatal primadonnával: Horti Sárival. A darab többi főszerepeit F. Károlyi Leona, Aranyossy Annus, Szőke Gizi, Medgyasszay, Sik, Gózon, Lővey, Turányi és Kabos játsszák.

Csitri. Annyi sikamlós, pikáns és piros színlappal megbélyegzett francia szindarab után, melyet az utóbbi években Párisból portálnak a magyar színházak, a Csitri valóságilag frapiprozni fogja a nagyváradai közönséget tiszta, üde, poétikus meséjével és légkörével, úgy, hogy ennek a vígjátéknak előadására nemcsak szabad, de el is kell vinni a fiatal leányokat. Mert az ő rajongó idealizmusokat, nemes ábrándjaikat sugarazza felénk a színpadról a Csitri aranyos, bakfis alakja, melyet nálunk az ilyen naiv szerepekre termelt Polgár Mariska fog játszani.

Vas és rézbutor

GYÁRI TAKTÁRI

Székényág 3 matraceal 20 korona

Sodronybetét 10 korona!
Rézkarniss 4 korona

Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca
10 sz. Telefon 636.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.

Liszt-ünnepély a főgimnáziumban.

Mult vasárnapi számunkban már hírt adtunk a főgimnáziumban március 3-án tartandó Liszt-ünnepélyről. Mint utabban értesülünk, az ünnepélynek egy oly kiemelkedő eseménye lesz, amely az egyszerű ifjúsági ünnepélyt az irodalmi matinék és művészi hangversenyek nivójára emeli.

Mint jeleztük, az ünnepi felolvasást dr. Smetka L. Odön igazgató fogja tartani, aki — maga is muzikális ember lévén — Liszt rapszódiainak szellemét és nemzeti vonatkozásait kellő világításba fogja helyezni. Ugy a felolvasásnak, mint az egész ünnepélynek értékét pedig emelni fogja az a körülmény, hogy sikerült ez alkalomra megnyerni Thomán István zongoraművész közreműködését.

Thomán nevét a bécsi és berlini hangversenyek közönsége eléggé ismeri s a berlini Blütner és a bécsi Bösendorfer Szal zsufolásig megtelik, ha a Thomán hangversenyt hirdetik a falragaszok. Sajnos, a nagyváradai közönségnek még nem volt alkalma a nagy művész játékában a mi koncertermünkben gyönyörködni, de az a néhány műértő, akik őt budapesti hangversenyén — legutóbb a Liszt-ünnepélyeken, mint a halhatatlan mester egyik legzenésibb tanítványát hallották és élvezték, nem fogja elteletteni a mesteri játékot és művészi interpretálást, amelyet mesterének és más klasszikus zeneköltőnek műveiben nyújtott. Eme számok mellett az ifjúság is teljes ambícióval dolgozik, hogy a műsort szintén értékes számokkal egészítse ki. A zenekar Boieldien »Fehér nő« című operájának nyitányát fogja előadni Resch Mihály zenetanár szakavatott vezetése mellett; míg az énekkar a zenekartól kísérve Liszt »Stent Erzsébet« oratoriumából fog egy hatalmas kart előadni Kovács J. Kandid tanár vezetése mellett. Grósz Béla és Feldmann Hugó VIII. o. tanulók hegedű-zongora duója, Reményi István VIII. és Stachó Tibor VII. o. tanulók egy Liszt-Jókai melodramát adnak elő »A holt költő szerelem« címen, míg Békefi Imre VIII. o. tanuló Vörösmarty »Vén cigány«-át fogja szavalni.

A rendezőség élén Kovács Kandid tanárral, mindent elkövet, hogy a közönség egy műélvezet, mint kényelem dolgában minden lehetőt megkapjon. Számozott ülőhelyek lesznek a következő helyekkel: I—VII. sor 3 korona, VIII—XIII. sor 2 korona; állóhely 1 korona. A főgimnázium dísztermének kellő

fűtéséről, valamint ruhatárról szintén gondoskodva lesz. Az ünnepély kezdete délután 5 órakor.

Jac von Kempen holland tenorista és Henry Wilhelmus zongoraművész egyetlen hangversenye március 5-én lesz a Csarnokban.

IRODALOM.

Finn szakvélemény a magyar etruszk rokonságról. Martha párisi professor nagyértékű nyelvészeti felfedezése tárgyában megszólalt az »altera pars«, a finn ugor nyelvészet egyik híres munkása, Setölä heisingforski egyetemi tanár. A jeles nyelvész egy hírlapíró szövegét felnyilatkozatra e kérdésben. Setölä bár még korának tartja véglegesen megbírálni a dolgot, határozottan azon nézet mellé állott, melyet már Thomsen is hangoztatott 1899-ben, hogy t. i. az etruszk-ugor nyelv rokonságban van a kaukázusi nyelvekkel. Majd ha a családi, rokonsági szavak és a számnevek nevei esetleg két nyelvű írók feltalálásával lesznek megfejtve, akkor lehet bizonyítékra hivatkozni. Setölä nyilatkozatát így fejezte be:

Ma még csak annyit lehet mondani, hogy az etruszk-nyelv azokhoz a kisázsiai és dél-európai nem-indogermán nyelvekhez tartozik, amelyek az indogermánok jövele előtt különböző vidékeken beszéltek és amelyek mint nyelvzigetek az indoeurópai nyelvek között még sokáig éltek azokon a vidékeken.

NYILTTÉR.

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával művészikivitelben szájpaddás nélkül is készít **kitünő hirt** nevű

Fogműtermében

Özv. **Dr. Deákné**

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

Fogete Sással szemben

PÉNZ

Olcsó

tőketörlesztéses kölcsönöket

10—75 évre folyósít, ugyszintén régi drágább kamatu kölcsönöket kicserél, convertál a lehető legrövidebb idő alatt

Házak, szőlők, földbirtokok

örök árban való adás-vétel vagy bérletét a legsikeresebb eredménnyel közvetíti.

Földbirtok parcellázását saját költségén elvállalja és financirozza.

Faludi Ignác utóda

BARNA ARTHUR

bankbizományi és ingatlan forgalmi irodája

NAGYVÁRAD, MÉSZÁROS-UTCZA 2-ik SZÁM.

Igazságszolgáltatás.

§ **Elitelték a rabló leányt és társait.**
Tegnap délelőtti folytatta a nagyvárad kir. törvényszék esküdtbírósa *Mátye Mária* és két társa bűnügyének tárgyalását. A perbeszédnek elhangzása után az esküdtök meghozták a verdiktet, melyben mind három vádlottat bűnösnek mondták ki. A verdikt alapján a bíróság *Mátye Máriát* 1 évi börtönre és 3 évig tartó javítóintézetbe való internálásra, *Gróza Lidiát* 1 és fél évi és *Guylds Mihályt* fél évi börtönre ítélte.

TÁVIRATOK.

A Kossuth-párt értekezlete.

Budapest, febr. 24.

A Kossuth-párt ma délután 6 órakor tartotta meg értekezletét. Az értekezlet 6 órától fél 9 óráig tartott. Tóth János al-elnök elnökölt az értekezleten. A párt egy határozati javaslatot fogadott el. A javaslatban kimondja a párt, hogy bár a miniszterelnök nyilatkozata nem teljesen megnyugtató, sem a választói jog sem pedig a véderőre vonatkozólag, mindazonáltal a nemzet nyugalalmának megóvása szempontjából nem kíván rendkívüli parlamenti eszközökhöz folyamodni. A párt meghagyja a határozatban minden tagjának, hogy a javaslat tárgyalása alkalmával a nemzet érdekeinek hangsúlyozása és védelmezése végett, teljes számban szólaljanak fel.

A Justh-párt obstruál.

Budapest, február 24.

Hétfőn befejezést nyernek a napirend előtti felszólalások. Ekkor jár le a felszólalásokra vonatkozó engedély. A Justh-párt erre azzal felel, hogy megkezdte a legerősebb obstrukciót.

A Justh-párt ma megállapodásra jutott a pártonkívüliekkel továbbá a kisgazda és szocialista párttal, hogy együttesen fognak küzdeni a véderő ellen. Annak az eredménynek a hatása alatt, amit Héderváry elért a Kossuth-pártnál, a miniszterelnök ismét tárgyalni fog a Justh-párttal. Ez a tárgyalás azonban csak utolsó kísérletezés lesz.

Vilmos császár látogatása.

Budapest, febr. 24.

(Saját tudósítónktól.) Vilmos német császár a tavasszal tengeri kirándulást tesz a Földközi tengerre. Ez alkalommal valószínű, hogy a császár megfogja látogatni uralkodónkat is és Viktor Emánuel olasz királyt is.

Az első női községi orvos.

Zombor, febr. 24.

(Saját tudósítónktól.) Szent-Fülöp községében ma tartották meg a községi orvosválasztást. Ez alkalommal egyhangúlag dr. Blasek Emmát választották meg. Blasek az első női községi orvos a megyében.

Öngyilkos orvostanhallgató.

Budapest, február 24.

(Saját tudósítónktól.) Iglói Szontagh Félix egyetemi orvospropesszornak 20 éves György fia a múlt éjjel meglötte magát. Ma bevitték a klinikára, ahol ma este meghalt. A fiatal ember szerelmes volt egy orvostanár leányába.

Öngyilkosság a kocsiban.

Budapest, febr. 24.

(Saját tudósítónktól.) Vadász-utcán egy egyfogatu bérkocsiban melbe lötte magát Koller Géza magánbivatalnok. Koller öngyilkosságát azért követte el, mert nem tudott állást kapni.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

192

Ajánlati felhívás.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága 1911. évi november hó 9-én és folytatva tartott közgyűlésében 503 számalatt a városi tüzoltóság részére egy drb. gépiérrőre berendezett tolólétra beszerzését rendelte el.

A törvényhatósági bizottság e határozata alapján s a városi tanácstól nyert megbízás folytán e tüzoltó szer szállítására ezennel nyilvános pályázatot hirdetek. Szállítandó a következő gép:

1. Electró automobila szerelt forgatható balance tolólétra 25 m. mászó magassággal.

A gépet a város Nagyváradon a tüzoltó őrtanyában veszi át s a szállításnak minden veszélye és kára az ajánlattevő terhére esik. Az ajánlati árak az összes vasuti és tengelyen való szállítás költségeinek figyelembe vételével teendők meg. Ajánlattevők ajánlataikban tartoznak szabatosan meghatározni, hogy a gépeket mennyi idő alatt szállítják a városnak.

Ajánlattevők tartoznak az átvételtől számítandó egy évig szállítványaikért jótállási kötelezettséget vállalni. A jótállási idő tartamára a vételár 8 százalékat biztosítékul a város házi pénztárában visszatartja.

A tüzoltó szer felszerelését a városnak jogában áll megbízottjai által ellenőriztetni. Ajánlattevő azt megengedni és a gyártás helyszínén a város kívánságára kellő és részletes felvilágosítást adni köteles. Ez az ellenőrzés azonban az átvételre vagy át nem vételre avagy az egy évi jótállási kötelezettségre nézve befolyással nem bír.

A szállítással megbízott ajánlattevő a tüzoltó legénységet Nagyváradon a gép vezetésében és kezelésében díjtalanul kioktatni köteles.

Bánatpénzül az ajánlati összeg 5 százaléka teendő le a város házi pénztárába készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban. A bánatpénz az ajánlatához nem csatolható, hanem a bánatpénz letételét igazoló nyugta, vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolatai csatolandók az ajánlatához.

Az ajánlatok alólírott tanácsos kezébe csak írásban és pedig 1912. március 16. délután 5 órájáig adhatók be. Az ajánlatok 1 koronás bélyeggel látandók el és csak a szabályszerűen kiállított, pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül

vagy posta útján beadott ajánlatok fognak figyelembe vétetni.

Az ajánlatokhoz a tüzoltó szer rajza, műszaki leírása melléklendő. Köteles az ajánlattevő az electro-mos accumulator töltésének kapacitására és kisülésére az összes garantiákat ajánlatában műszakilag helyesen megjelölni.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan kitenni köteles, hogy jelen pályázati felhívást ösmeri és azt magára nézve kötelezőnek elfogadja.

A közszállítási szabályrendeletnek a hazai gyártmányok és a magyar honos műszaki erők stb. alkalmazására vonatkozó határozmányai minden ajánlattevőre feltétlenül kötelezők.

Ajánlattevőt tett ajánlata azonnal és mindaddig kötelezi, míg az ajánlatok felett a végleges döntés megtörténik, ellenben Nagyvárad városát csakis a pályázat eredménye felett hozandó határozat jogerőre emelkedésével kötelezi.

Ama pályázók, kik ajánlatok benyújtásakor a várossal még üzleti összeköttetésben nem állottak, illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tartoznak szállító képességük és megbízhatóságukat azon keresek, és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

Ajánlattevők tartoznak mindazon tüzoltóságokat megnevezni, amelyek részére az ajánlott gyártmányból már szállítottak.

A város közönsége fentartja a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott árakra, tekintet nélkül szabadon választhasson, esetleg újabb ajánlati felhívást bocsásson ki, vagy a szállítással tetszése szerint bárkit is megbizhasson.

Nagyvárad, 1912. február hó 22-én.

Lukács Ödön,
tanácsos.

Mindenkit érdekel!

Van szerencsém Nagyvárad város és vidéke t. közönségének tudomására hozni, hogy **Nagyváradon, Olasz Bazár-épületben (Színház mellett)** egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

vegytisztító és vasaló

üzletet nyitottam.

Elvállalok férfi, női ruhákat, katonai egyenruhákat, szőnyegeket, függönyt, butorszöveget, napernyőt, keztyűt, szőrmeárukat a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig, teljesen bontatlan tisztításáért a legmesszebbmenő jótállással jutányos díjazás mellett. Magamat nagybecsű pártfogásukba ajánlva maradtam

Tisztelettel

STEINER M.

vegytisztító.

PÁRTOLJUK A HAZAI IPART!

Háznál is eszkozlendő butortisztítás!

Székek fonását, pulitirozását, ugy-szintén bármilyen butorok tisztántartását **jutányos árban vállalja**

Csepüs Katicza
székfonó mester, Rákóczy-utca 22. szám.

Meghívásra azonnal jövök. — Aki ezen lapra hivatkozik, engedményben részesül.

TELEFON 684 SZÁM.

PÁRTOLJUK A HAZAI IPART!

Védjegy: „Horgony“.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyult háziszere, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult kőszvénynél, oszúznál és meghüleséknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K 1.40 és K 2.- és újszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. D. Richter gyógyszerertára az „Arany oroszlánhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Szőlő-oltványokat

szállít amerikai sima és gyökere vasszövetet különféle fajokban, fajtisztaságért jótállva legdusabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak Kisküküllőmenti első szőlőoltvány-telep

tulajdonos: **CASPARI FRIGYES**
MEDGYES, 30. sz. (Nagyküküllő-megye.)
ooo Tessék árjegyzéket kérni! ooo

Az árjegyzékben található az ország minden részéről érkezett **elismerő levelek**, ennél fogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől úgy szó, mint írásbelileg bizonyosságot szerezhet magának **fenti szőlőtelep megbízhatóságáról.**

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság.

Hirdetmény.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság 1912. január 24-én tartott közgyűlése elhatározta, hogy a társaság részvénytőkéjét 7500 drb új 200 koronás n. é. részvény kibocsájtása által két millió ötszáz ezer koronáról **négy millió koronára** emeli fel.

Ezen új 7500 drb részvény átvételére a régi részvényesek elővételi joggal bírnak a következő feltételek mellett:

1. Az új kibocsájtású részvények 250 koronában bocsájtandó ki, melyből 200 korona az alaptőkéhez, 50 korona a rendes tartalék-alaphoz csatoltatik.

2. Minden 5 régi részvény birtokosának 3 új részvény átvételére van joga. Tartozik azonban a 250 korona vételáron felül darabonként 3 koronát bélyeg- és kiállítás-díj címén megfizetni.

3. Az elővételi jog gyakorlásának záró határideje 1912. február 20. Az ezen határidőben elővételi jogot gyakorolt régi részvénybirtokosok tartoznak:

1912 február 20 ig darabonként	53 koronát
1912 március 15-ig	100
1912 április 10-ig	100

valamint 1912. január 1-től a fizetés napjáig járó 6 százalékos kamatot az intézet pénztáránál készpénzben befizetni.

Az új részvények 1912. január 1-től kezdve az üzleti haszonban részesülnek.

Felkérjük ennél fogva mindazon t. részvényeseket, kik a kibocsájtandó új részvényekre az elővételi jogot gyakorolni óhajtják, hogy részvényeiket a fent kitűzött záró határidőig, vagyis 1912. február 20. ig az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutassák és a fizetendő összeg első részletét teljesítsék, mivel ezen határidő letelte után az elővételi jog nem gyakorolható.

Nagyvárad, 1912. január 24. **Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság** igazgatója.

Gyermekkoszik, kerti butorok, utazó kosarak, bőrárak, női ridikülök, sétabotok és játékaruk, ugyszinte mindennemű bazár-cikkek legolcsóbban beszerezhetők:

Kolin Náthán-nál
Rákóczi-ut 10. szám.

16564—1911. számhoz.

Hirdetmény

a hadmentességi díj alá tartozó egyének által teendő bejelentések tárgyában.

Az 1912. évi március hónapban tartozik az, ki:

1. mint hadi szolgálatra alkalmatlan, az állítási lajstromból töröltetett;

2. mint fegyveres szolgálatra alkalmatlan, fegyverképtelenség nyilváníttatott;

3. a katonai szolgálattól oly testi fogyatkozás miatt bocsátott el, mely őt keresetképtelenné nem tette s mely nem a katonai szolgálat teljesítésének következménye;

4. az 1868. XL. t. c. alapján, mint családfenntartó felmentetett és az 1889. évi VI. t. c. életbe lépte után is bármely okból fel nem avatott;

5. külföldre költözési engedélyt nyert és hadmentességi díjfizetési kötelezettsége még tart, ama község előljáróságánál (városi adóhivatalánál) hol állandóan tartózkodik, az e célra szolgáló nyomtatványon;

a) polgári állását;

b) lakását;

c) ama sorozójárás, illetőleg község nevét, melyben a hadkötelezettség alól mentesített;

d) azt az évet, melytől fogva a felmentés számítható, bejelenteni és

e) a reá, esetleg ama családfőre, kinek családjához tartozik, a megelőző 1911. évben állandó lakhelyén, esetleg más községekben is kivetett egyes államadók összegét hitelesen kimutatni.

Ezenkívül tartozik:

f) az a véd, illetve díjköteles, kinek hadmentességi díjat a törvény 11. § a értelmében a munkaadó fizeti, a munkaadó nevét és lakását bejelenteni.

Ezen adatok bejelentésének elmulasztása az 1880. évi XXVII. t. cikk 20. § a értelmében a kirovandó hadmentességi díj három, egész hatszoros összegének megfelelő pénzbírságot von maga után.

Ha a munkaadó személyében az alatt az idő alatt, mely a bejelentés beadása és a díj esedékességének napja (az év október 1. je) között lefolyt, változás állott be, eme változást a díjköteles az 1883. évi IX. t. cz. 4. §-nak 3. ik pontja értelmében ott, ahol az első bejelentést tette, szintén bejelenteni köteles.

Azon díjköteleseknek, kik állandó lakhelyükön kívül másutt adóval megrova nincsenek, megengedte ik, hogy a községi előljáróság (városi adóhivatal) előtt személyesen megjelenvén, vallomást ugyanott tollba mondassák, de ha ezt tenni elmulasztják, a fentebb említett pénzbírság ellenük teljes szigorral fog alkalmaztatni.

Kelt Nagyváradon, 1912. február 23.

Városi adóhivatal.

Telefon 1153. Interurbán Telefon 1153

Hölgyek figyelmébe!!!

Igen kedvelt **Zsigmond-fűző**

remek, kipróbált és kedvelt jó szabású egyenes Reform és csipő-fűző a hasat minden nyomás nélkül fűzi és a testnek remek formát kölcsönöz, a gyomrot szabadon hagyja. Kizárólag egyedül csak

Izsák Lidiánál

rendelhető meg. — Becses pártfogását továbbra is kérve, teljes tisztelettel

Izsák Lidia

A Szigllgeti-színház művésznőinek egyedüli fűzőszámlátja. Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 1.

Szalonna, plombozott lóhere, luczerna, búkőny, len és kendermag, árpa, zab kitünő minőségben kapható. Gabona és termények vásárlása.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részv.-társ. áruosztály.

Teleky-utca 3-ik szám, banképület.

Uj női kalap divattermemben

elegáns modell-kalapok dús választékban kaphatók, ugyanott alakítást is elvállalok, a nagyérdemű hölgyközönség becses pártfogását kéri

ROSENBERG L.

Kapucinus utca 4. szám

a volt Lázár-nővérek helyiség udvarában

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

MEGHIVÓ.

A „Bihoreana“ takaré- és hitelintézet részvénytársaság részvényesei az alapszabályok 10. §-a értelmében tisztelettel meghívotnak a Nagyváradon, 1912. március 14-én délelőtt 10 órakor az intézet helyiségében megtartandó

XIII-ik rendes közgyűlésre.

A közgyűlés tárgyai a következők:

1. A jegyzőkönyv hitelesítésére három hitelesítő s a választás vezetésére 3 szavazatszedő megválasztása.
2. Igazgatóság évi jelentése.
3. A felügyelő bizottság jelentése az évi számadások, a mérleg és a nyereség felosztására vonatkozó indítványok felülvizsgálásáról.
4. Az évi mérleg megállapítása és a nyereség felosztására vonatkozó határozat.
5. A jelenléti jegyek értékének megállapítása az 1912. évről.
6. Azon célnak megjelölése, amelyre az igazgatóság indítványára a 61. §. c) pontjában megjelölt összeg fordítandó.
7. Az igazgatósági és felügyelő bizottsági tagok fizetésének megállapítása.
8. Az igazgatóság indítványa az „Arina“ takaré- és hitelintézet részvénytársaságnak az intézetünkkel leendő fuziója tárgyában.

9. Az igazgatóság indítványa az alaptőkének 1200000 koronáról 2000000 koronára leendő felemelése tárgyában.

10. Az alapszabályok 6. 26. 35. 36. 38. és 40. §§-ainak módosítása.

11. Az elhunyt Nyes Mózes helyébe egy igazgatósági tag választása 4 évi időtartamra.

12. Öt felügyelő-bizottsági tag választása 3 évi időtartamra.

A t. részvényes urak b. figyelmébe ajánljuk az a. alapszabályok következő intézkedéseit:

28. §. A szavazati jog gyakorlásához feltétlenül megköveteltetik, hogy az illető részvényes legalább hat hóval a közgyűlés előtt részvényei tulajdonosaként az intézet könyveiben legyen vezetve és hogy ezen részvényeket s esetleg a meghatalmazási okiratokat egy nappal a közgyűlés előtt az intézet igazgatóságánál, illetve az igazgatóság által megjelölendő helyre, térítvény mellett letéteményezze.

Az igazgatóság által megjelölt helyeken letéteményezett részvények csak az esetre vétetnek figyelembe, ha az azok letételéről szóló elismervény legalább s a közgyűlést megelőző napon az intézetnél letétetik.

Az alapszabályok 24. §-ában foglalt intézkedéssel kapcsolatban van szerencsénk megjegyezni, hogy az 1912. február 23-án tartott igazgatósági teljes ülésben a részvények letételére, illetve elfogadására, valamint a letéteményezésről szóló térítvény kiadására az „Albina“, „Victoria“, „Silvania“, „Economul“, „Oraviciana“, „Patria“, „Timisiana“, és „Draganul“ pénzintézetek, valamint a nagyváradi g. kat. káptalan jelöltettek ki, illetve kérettek fel.

Nagyvárad, 1912. február 23.

Az igazgatóság.

A „Bihoreana“ takaré- és hitelintézet részvénytársaság zárszámadása.

TARTOZIK

Mérleg-számla.

KÖVETEL

		Korona	fill.	Korona	fill.			Korona	fill.	Korona	fill.
165	Pénztári készlet			139441	89	1	Alaptőke			1200000	
190	Giro-számla az Osztr. Magy. banknál			4776	51	170	Tartalékalap*	260000			
153	M. kir. postatakarékpénztár			225	92	39-85	Külön tartalékalap	30000			
162-169	Váltó tárca			4753292	41	184	Házépítési alap	5000			
156	Jelzálogkölcsonők			615041		149	Nyugdíjalap**	63000		358000	
98	Törlesztési jelzálogkölcsonők			140066	02	191	Betétek			2497928	98
185	Folyószámla adósok			195726		189	Visszleszámitolt váltók			1970514	
178	Előleg kölcsonők			14463		141	Lombard			52000	
176	Kötvény kölcsonők			8693		102	Átruházott törlesztési jelzálog kölcsonők			11004	82
132	Értékpapírok			218120						19201	24
133	Ingatlanok			192880		160	Pénztári letétek			2150	
154	Felszerelések			5597		124-139	Fel nem vett osztalékok			53330	41
140-177	Különféle adósok			3077	89	155-173	Átmeneti kamatok egyenlege			4255	76
180-181						183	Nyereség áthozat az 1910. évről	123015	43	127271	19
192						179	Tiszta nyereség			6291400	64
				6291400	64						

* Ezidei hozzájárulással 280.000 koronára emelkedik.
** „Ezidei hozzájárulással 70.000 koronára emelkedik.“

TARTOZIK

Nyereség- és veszteség-számla.

KÖVETEL

		Korona	fill.	Korona	fill.			Korona	fill.	Korona	fill.
54	Tartalékalap 4% kamata			9840		6	Nyereség áthozat az 1910. évről			4255	76
171	Visszleszámitolási kamata			77679	57	57	Kamatok:				
145	Lombard kamata			853	85	166	Váltók után	343475	31		
103	Átruházott törlesztési jelzálog kölcsonők kamata			556	58	171-168	Jelzálog kölcsonők után	52117	77		
161	Betétkamat			111784	40	129	Előleg	1236	53		
152	Adó			32514	15	167	Kötvény	918	58		
151	10% betétkamat adó			11177	84	131	Folyószámla adósokból	12314	30		
182	Fizetések (tisztv. igazgató és felügyelő bizottsági tagok részére)			47464	45	101	Törlesztési jelzálogkölcsonők után	9225	38		
187	Üzleti költségek (nyomatványok, postabér, világítás, fűtés, telef. stb.)			15683	79	35	Más intézeteknél elhelyezett tőke után (90% adómentes)	399	87	419687	74
148	Házbér			3700		181	Ingatlanok jövedelme (már megadóztatva)			11039	40
193	Napibiztosítási díjak			4008		174	Értékpapír kamata (adómentes)			6522	20
48	Leírások			2161	69	157	Jutalékok			3190	41
	Nyereségáthozat az 1910. évről	4255	76								
	Tiszta nyereség	123015	43	127271	19						
				444695	51					444695	51

Nagyvárad, 1911. december 31.

Dr. Pap Coriolan s. k.
vezérigazgató.

Diamandi József s. k.
cégvezető főkönyvelő.

A Z I G A Z G A T Ó S Á G:

Zigre Miklós s. k.
elnök.

Nyisztor Alajos s. k., Ciceronescu Sámuel s. k., Pántya Péter s. k., Horváth Endre s. k., dr. Popovici Miklós s. k., Moldovan József s. k., Pável Mihály s. k.

Alólírott felügyelő bizottság jelen mérleg és nyereség- és veszteség-számlát megvizsgálván s az intézet fő- és mellékkönyveivel összehasonlítván, helyesnek találta.

A F E L Ü G Y E L Ő - B I Z O T T S Á G:

Pacala Tamás s. k., Popescu Péter s. k., Raicu Sebő s. k., dr. Hetco Valér s. k., Tasiedan István s. k., elnök.

Lissai József s. k.
a „Solidaritatea“ szakvizsgálója.

Halló! Halló!

A nagyérdemű közönség szives figyelmét felhívom, bádigos és vízvezeték szerelő műhelyem megtekintésére. **KÖLTSÉGVETÉS DIJTALAN.**

Szives pártfogást kér
Kóródy István,
bádigos és vízvezeték szerelő.
Kórház-u. 3. vagy Páris-u. 30.

Tisztelettel értesitem a n. érd. hölgyközönséget, hogy külföldi tanulmányutról visszatérve, megszereztem a külföldi modelleket,

a legújabb divat szerint úgy kosztümök, mint francia munkát és javításokat olcsó árban készítünk.

Szives megkeresést kér

Kohn Simon

női-szabó

Teleki-utca 40. Incze-ház.

Saját érdeke,

hogy lehetőleg összpontosítsa szükségleteinek beszerzését egy cégé, mert ezton védi érdekeit legjobban.

- ELŐNYEI:
1. Nem kell ismeretlen cégekhez fordulnia.
 2. Nem lesznek szétágazó kötelezettségei.
 3. Állandó összeköttetésnél pontos és reális kiszolgálást biztosít magának.
 4. Állandó összeköttetése mindig vigyázni fog önt vevőjének megtartani.

Saját érdeke, hogy csak ismert, előkelő céget tiszteljen meg bizalmával.

Aufrecht és Goldschmied utóda

Elek és Társa r.-t.

Budapest, IV., Károly-körut 10. sz.

Kaphatók kényelmes havi lefizetésre, állandó összeköttetésnél folyószámlára is:

1. A magyar és német irodalom összes termékei.	Tuloldali 12 osztályunk összes cikkei elsőrangú minőségűek és minden osztály cikkeiről külön kimerítő árjegyzékkel rendelkezünk és a kívánt árjegyzéket ingyen és bérmentve küldjük.
2. Képek.	
3. Bőröndök és bőrönd-árak.	
4. Férfi fehérneműek.	
5. Látszóvek.	
6. Fényképkészülékek, felszerelések.	
7. Vadászfegyverek, pisztolyok, fióbertek.	Elvünk: Vevőkörünk megtartása, pontos kiszolgálás méltányos árak révén.
8. Chinaezüstárak.	
9. Csillár- és petróleumlámpák	
10. Rézbutorok.	
11. Szőnyegek.	Minden felvilágosítással szívesen szolgálunk.
12. Mindennemű hangszer.	

PÉNZ PÉNZ PÉNZ

HA SZERENCSES
PÉNZT SZEREZHET
A

FREDIN

CIPÖKRÉMMEL
MERT

MINDEN 100-ik DOBOZ FENEKÉN 20 fill.
MINDEN 1000-ik FENEKÉN 1 korona

TALÁLHATÓ
SELLE & KARY

WIEN XIII

BUDAPEST, VI. BATYKÓ-UTCA 2/B.

UNGHVÁRY JÓZSEF

SZŐLŐTELEPÉN ÉS GYÜMÖLCSFA-ISKOLÁJÁBAN
CZEGLED (PESTMEGYE)

„ Nagyobb mennyiségű „
nemes gyümölcsfa-
csemete, boggyógyümölcsűek,
vadoncok, kertli sövények,
sima és gyökeres szőlővesszők
„ stb. Kaphatók. „
Tessék kimerítő árjegyzéket kérni!

Feldstrick Kálmán

könnyűkötészete és dobozgyártása
Nagyvárad, Rákóczi-ut Moskovits-ház
A Széchenyi étteremmel szemben.

Készít mindennemű a szakmába vágó munkát a legegyszerűbb és a legdiszesebb kivitelben.
Nagyvárad-város, Biharvármegye, Magy. kir. ítéltábla, a Nagyvárad és vidéki M. kir. Adóhivatalok, M. kir. honvedhadapródiskola és a megyei összes főszolgabírók és körjegyzők szerződéses szállítója.

Mindennapi
házi- és kifizetési vállalat
törv. bej. cég. Nagyvárad, Lovas-u. 18. saját ház.

Tisztelettel tudomására hozom a t. háztulajdonos uraknak, hogy a már 6 év óta fennálló szemétkifuvározási vállalatomat kibővíttem s így módomban áll **más vállalkozónak ajánlatánál 20-25%-al olcsóbban** eszközölni a szemétkifuvározást úgy naponkénti, mint heteként egyszeri, vagy kétszeri szállításra. Minden meghívásra személyesen megjelenek.
Teljes tisztelettel

Kohn József
törv. bej. szemétvállalkozó
Lovass-utca 18. szám.

A VILÁG LEGJOBB

Az angol király szállítója.
Különlegesség:
„Kingdom Blend“
Az angol király five o'clock teája.

UNITED TEA COMPANY LONDON

A valesi herceg szállítója.
Az „UK.“ teák.
módfelett kiadásak és zamatosak.

Főraktár: Janky Antal utódánál.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Körözspart, Lévay-palota.

Figyeljen az árakra.

<table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>1 üveg Odol</td><td style="text-align: right;">74 kr.</td></tr> <tr><td>1 > francia szájviz</td><td style="text-align: right;">25 ></td></tr> <tr><td>1 > száj szagtalanító</td><td style="text-align: right;">50 ></td></tr> <tr><td>1 tubus dr Heyder fogcém</td><td style="text-align: right;">50 ></td></tr> <tr><td>1 > Thymol</td><td style="text-align: right;">20 ></td></tr> <tr><td>1 > Stomatin</td><td style="text-align: right;">20 ></td></tr> <tr><td>1 > tégely Odontin fogpaszta</td><td style="text-align: right;">55 ></td></tr> <tr><td>1 drb Odontin betét</td><td style="text-align: right;">85 ></td></tr> <tr><td>1 üveg Pixavon</td><td style="text-align: right;">96 ></td></tr> <tr><td>1 üveg Bay Rum</td><td style="text-align: right;">85 ></td></tr> <tr><td>1 > Vera Viollette</td><td style="text-align: right;">80 ></td></tr> <tr><td>1 > francia brillantin</td><td style="text-align: right;">15, 22, 35 ></td></tr> <tr><td>1 > folyékony brillantin</td><td style="text-align: right;">50 ></td></tr> <tr><td>1 > valódi dió olaj</td><td style="text-align: right;">15 ></td></tr> <tr><td>1 > > kivonat</td><td style="text-align: right;">75 ></td></tr> <tr><td>1 drb bajuszkötő</td><td style="text-align: right;">15, 20 85 ></td></tr> </table>	1 üveg Odol	74 kr.	1 > francia szájviz	25 >	1 > száj szagtalanító	50 >	1 tubus dr Heyder fogcém	50 >	1 > Thymol	20 >	1 > Stomatin	20 >	1 > tégely Odontin fogpaszta	55 >	1 drb Odontin betét	85 >	1 üveg Pixavon	96 >	1 üveg Bay Rum	85 >	1 > Vera Viollette	80 >	1 > francia brillantin	15, 22, 35 >	1 > folyékony brillantin	50 >	1 > valódi dió olaj	15 >	1 > > kivonat	75 >	1 drb bajuszkötő	15, 20 85 >	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>1 üveg Kerpel kézfinomító</td><td style="text-align: right;">88 kr.</td></tr> <tr><td>1 tégely Margit orém</td><td style="text-align: right;">40 ></td></tr> <tr><td>1 > Diana orém</td><td style="text-align: right;">65 ></td></tr> <tr><td>1 drb Dianna szappan</td><td style="text-align: right;">65 ></td></tr> <tr><td>1 dob Leichner puder</td><td style="text-align: right;">38 ></td></tr> <tr><td>1 > amerikai porcellán puder</td><td style="text-align: right;">1 frt 20 ></td></tr> <tr><td>1 üveg amerikai petrol</td><td style="text-align: right;">50 ></td></tr> <tr><td>1 > Emke hajszesz hajhullás ellen</td><td style="text-align: right;">1 frt — ></td></tr> <tr><td>1 fekete champos</td><td style="text-align: right;">12 ></td></tr> <tr><td>1 rud róza Glycerin szappan</td><td style="text-align: right;">20 ></td></tr> <tr><td>8 drb francia ibolya szappan</td><td style="text-align: right;">50 ></td></tr> <tr><td>1 > Kielhauser ibolya glicerin szappan</td><td style="text-align: right;">28 ></td></tr> <tr><td>1 > Speick szappan</td><td style="text-align: right;">28 ></td></tr> <tr><td>1 > Windsor szappan</td><td style="text-align: right;">28 ></td></tr> <tr><td>1 tubus kaloderma</td><td style="text-align: right;">28 ></td></tr> <tr><td>1 > Beloderma kézfinomító</td><td style="text-align: right;">20 ></td></tr> <tr><td>1 üvegtégely tejcrém</td><td style="text-align: right;">20 ></td></tr> </table>	1 üveg Kerpel kézfinomító	88 kr.	1 tégely Margit orém	40 >	1 > Diana orém	65 >	1 drb Dianna szappan	65 >	1 dob Leichner puder	38 >	1 > amerikai porcellán puder	1 frt 20 >	1 üveg amerikai petrol	50 >	1 > Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — >	1 fekete champos	12 >	1 rud róza Glycerin szappan	20 >	8 drb francia ibolya szappan	50 >	1 > Kielhauser ibolya glicerin szappan	28 >	1 > Speick szappan	28 >	1 > Windsor szappan	28 >	1 tubus kaloderma	28 >	1 > Beloderma kézfinomító	20 >	1 üvegtégely tejcrém	20 >	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>1 csomag eredeti Gillette kés</td><td style="text-align: right;">1 frt 35 kr</td></tr> <tr><td>1 Gillette utánzatu borotva készlet</td><td style="text-align: right;">1 > 50 ></td></tr> <tr><td>1 valódi serte hajkefe</td><td style="text-align: right;">70 ></td></tr> <tr><td>1 dublé bajuszkéfe</td><td style="text-align: right;">20 ></td></tr> <tr><td>1 valódi serte ruhakefe</td><td style="text-align: right;">45 ></td></tr> <tr><td>1 körömkefe</td><td style="text-align: right;">05 ></td></tr> <tr><td>1 surolókefe óriási</td><td style="text-align: right;">20 ></td></tr> <tr><td>1 surolókefe kisebb</td><td style="text-align: right;">10 ></td></tr> <tr><td>12 drb Royal angol cipő orám</td><td style="text-align: right;">96 ></td></tr> <tr><td>1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével</td><td style="text-align: right;">70 ></td></tr> <tr><td>1 > cipőfényesítő flanel</td><td style="text-align: right;">20 ></td></tr> <tr><td>1 > Jurigatem Zománc</td><td style="text-align: right;">80 ></td></tr> <tr><td>1 mtr vörös gumicső</td><td style="text-align: right;">60 ></td></tr> <tr><td>Egynegyed Ko Brunw watta</td><td style="text-align: right;">85 ></td></tr> </table>	1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 35 kr	1 Gillette utánzatu borotva készlet	1 > 50 >	1 valódi serte hajkefe	70 >	1 dublé bajuszkéfe	20 >	1 valódi serte ruhakefe	45 >	1 körömkefe	05 >	1 surolókefe óriási	20 >	1 surolókefe kisebb	10 >	12 drb Royal angol cipő orám	96 >	1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 >	1 > cipőfényesítő flanel	20 >	1 > Jurigatem Zománc	80 >	1 mtr vörös gumicső	60 >	Egynegyed Ko Brunw watta	85 >
1 üveg Odol	74 kr.																																																																																															
1 > francia szájviz	25 >																																																																																															
1 > száj szagtalanító	50 >																																																																																															
1 tubus dr Heyder fogcém	50 >																																																																																															
1 > Thymol	20 >																																																																																															
1 > Stomatin	20 >																																																																																															
1 > tégely Odontin fogpaszta	55 >																																																																																															
1 drb Odontin betét	85 >																																																																																															
1 üveg Pixavon	96 >																																																																																															
1 üveg Bay Rum	85 >																																																																																															
1 > Vera Viollette	80 >																																																																																															
1 > francia brillantin	15, 22, 35 >																																																																																															
1 > folyékony brillantin	50 >																																																																																															
1 > valódi dió olaj	15 >																																																																																															
1 > > kivonat	75 >																																																																																															
1 drb bajuszkötő	15, 20 85 >																																																																																															
1 üveg Kerpel kézfinomító	88 kr.																																																																																															
1 tégely Margit orém	40 >																																																																																															
1 > Diana orém	65 >																																																																																															
1 drb Dianna szappan	65 >																																																																																															
1 dob Leichner puder	38 >																																																																																															
1 > amerikai porcellán puder	1 frt 20 >																																																																																															
1 üveg amerikai petrol	50 >																																																																																															
1 > Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — >																																																																																															
1 fekete champos	12 >																																																																																															
1 rud róza Glycerin szappan	20 >																																																																																															
8 drb francia ibolya szappan	50 >																																																																																															
1 > Kielhauser ibolya glicerin szappan	28 >																																																																																															
1 > Speick szappan	28 >																																																																																															
1 > Windsor szappan	28 >																																																																																															
1 tubus kaloderma	28 >																																																																																															
1 > Beloderma kézfinomító	20 >																																																																																															
1 üvegtégely tejcrém	20 >																																																																																															
1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 35 kr																																																																																															
1 Gillette utánzatu borotva készlet	1 > 50 >																																																																																															
1 valódi serte hajkefe	70 >																																																																																															
1 dublé bajuszkéfe	20 >																																																																																															
1 valódi serte ruhakefe	45 >																																																																																															
1 körömkefe	05 >																																																																																															
1 surolókefe óriási	20 >																																																																																															
1 surolókefe kisebb	10 >																																																																																															
12 drb Royal angol cipő orám	96 >																																																																																															
1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 >																																																																																															
1 > cipőfényesítő flanel	20 >																																																																																															
1 > Jurigatem Zománc	80 >																																																																																															
1 mtr vörös gumicső	60 >																																																																																															
Egynegyed Ko Brunw watta	85 >																																																																																															

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az árakról.

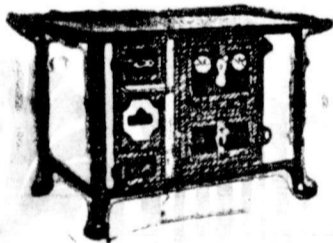
Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegárak állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

TATRAY és TSA RT.

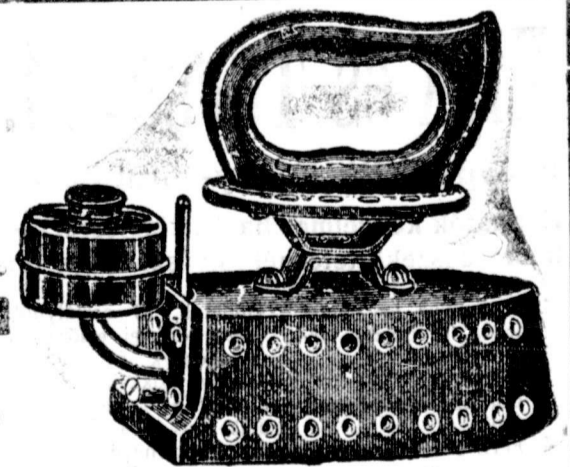
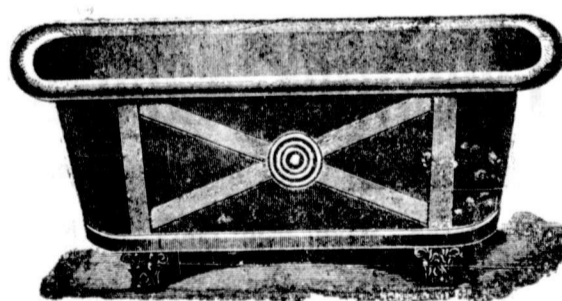
Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és mulakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Fürdőkádakból

legnagyobb választék minden nagyságban.

Ruha mosó és mangorló gépek,
modern konyha berendezések kizárólag

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóci-ut.

Telefon 390.

